

สัมมนากฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา

อาจารย์ ดร.สมบัติ พงศ์พิงศักดิ์

Facebook : *DrSombat Peutthipongsapuc*

หัวข้อบรรยาย

๑. ผู้เสียหาย
๒. การสอบสวน
๓. การฟ้องคดีอาญา และคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา
๔. การพิจารณาคดีอาญาในศาลชั้นต้น
๕. กระบวนพิจารณาชั้นศาลอุทธรณ์และชั้นศาลฎีกา

๑. ผู้เสียหาย

ป.วิ.อ.มาตรา ๒ (๔) “ผู้เสียหาย” หมายความว่าบุคคล
ผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำผิดฐานใด
ฐานหนึ่ง รวมทั้งบุคคลอื่นที่มีอำนาจจัดการแทนได้
ดังบัญญัติไว้ในมาตรา ๔, ๕ และ ๖

๑. ผู้เสียหาย

๑.๑ ผู้เสียหาย ตามป.วิ.อ.มาตรา ๒ (๔)

- (ก) ต้องมีการกระทำความผิดอาญาฐานใดฐานหนึ่งเกิดขึ้น
- (ข) บุคคลนั้นต้องเป็นผู้ได้รับความเสียหายโดยแท้จริง เนื่องจากการกระทำผิดนั้น
- (ค) บุคคลนั้นต้องไม่มีส่วนร่วมในการกระทำผิดนั้น คือต้องเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย

(ก) ต้องมีการกระทำความผิดอาญาฐานใดฐานหนึ่งเกิดขึ้น

ฎ.๑๓๕๕/๒๕๐๘ ที่ดินแปลงที่โจทก์ปลูกต้นพลูนี้ ขณะเกิดเหตุการณ์ผิดเป็นของนายเพ็ญจำเลยที่ ๔ แล้ว ต้นพลู ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๐๘ ถือเป็นไม้ยืนต้น จึงเป็นส่วนควบของที่ดิน เมื่อกรรมสิทธิ์ในที่ดินเป็นของนายเพ็ญจำเลยที่ ๔ โดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว ต้นพลู ก็ตกเป็นของนายเพ็ญจำเลยที่ ๔ ฉะนั้น หากจะรับฟังถึงพยานโจทก์ว่านายเพ็ญจำเลยที่ ๔ และจำเลยที่ ๑, ๒, ๓ สับฟันซุกถอนต้นพลู รายพิพาทไป ก็ย่อมไม่มีผิดฐานทำให้เสียหาย เพราะนายเพ็ญจำเลยที่ ๔ เป็นเจ้าของต้นพลู โจทก์แม้จะเป็นผู้ปลูกต้นพลู แต่ต้นพลูได้ตกเป็น กรรมสิทธิ์ของนายเพ็ญจำเลยที่ ๔ เจ้าของที่ดินซึ่งปลูกต้นพลูเสียแล้ว การกระทำของจำเลยจึงไม่เป็นความผิด ตาม ป.อ.มาตรา ๓๕๘ ดังโจทก์ฟ้อง โจทก์จึงไม่ใช่ผู้เสียหาย ตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๒ (๔) จึงไม่มีอำนาจจะมาฟ้องจำเลยทั้ง ๔ ได้

(ข) บุคคลนั้นต้องเป็นผู้ได้รับความเสียหายโดยแท้จริง เนื่องจากการกระทำผิดนั้น

ฎ.๑๕๒๖/๒๕๒๕ กรณีเกี่ยวกับลายมือชื่อนั้นไม่มีกฎหมายให้อำนาจลงลายมือชื่อแทนกันได้ แม้เจ้าของลายมือชื่อนุญาตหรือให้ความยินยอมก็ลงลายมือชื่อแทนกันไม่ได้เช่นเดียวกัน การที่จำเลยทำหนังสือโดยใช้ชื่อโจทก์หรือลงลายมือชื่อโจทก์ถึงผู้จัดการสหกรณ์ชำระการสหกรณ์จำกัด ตามเอกสารหมาย จ.๑ จึงเป็นการลงลายมือชื่อปลอมในเอกสารคดีที่บัญญัติไว้ ตาม ป.อ.มาตรา ๒๖๕ แต่การที่จะเป็นความผิดฐานปลอมเอกสารตามบทกฎหมายดังกล่าวต้องได้ความว่า การกระทำเช่นนั้นอยู่ในลักษณะโดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน โจทก์ฟ้องอ้างว่าการกระทำของจำเลยไม่ได้รับความยินยอมจากโจทก์ ทำให้โจทก์ได้รับความเสียหาย แต่เมื่อข้อเท็จจริงได้ความว่าจำเลยทำหนังสือเอกสารหมาย จ.๑ โดยความยินยอมของโจทก์ โจทก์จึงไม่อยู่ในฐานะที่จะได้รับความเสียหาย

ฎ.๑๐๕๑๐/๒๕๕๕ ส. ผู้เสียหายซึ่งเป็นนักข่าวสถานีโทรทัศน์ อ. กำลังทำรายการ “ทำผิดอย่าปล่อย” ได้รับความร้องเรียนจาก ม. ว่าถูกจำเลยทั้งห้าซึ่งเป็นกลุ่มหลอกขายเหล็กไหลหลอกหลวงจนต้องสูญเงินไปหลายแสนบาท ผู้เสียหายกับ ม. จึงดำเนินการวางแผนเพื่อการจับกุมด้วยการติดต่อกับกลุ่มของจำเลยทั้งห้า หลังจากที่มีการติดต่อกับกลุ่มบุคคลดังกล่าวจนทราบแน่ชัดว่ามีพฤติกรรมในการหลอกหลวงจริงจึงประสานงานกับเจ้าพนักงานตำรวจเพื่อจับกุม โดยผู้เสียหายนำเงินที่จะต้องวางประกันในการทำสัญญาจะซื้อจะขายเหล็กไหลไปลงบันทึกประจำวันไว้เป็นหลักฐานก็เพื่อจะได้เป็นหลักฐานของการกระทำความผิด จึงเป็นเรื่องที่ผู้เสียหายดำเนินการแสวงหาพยานหลักฐานด้วยตนเอง โดยการหลอกล่อกลุ่มบุคคลดังกล่าวซึ่งก็คือจำเลยทั้งห้ามากระทำความผิดอันเป็นการก่อให้เกิดจำเลยทั้งห้ากระทำความผิดฐานฉ้อโกงตามฟ้องมิใช่เป็นเพราะจำเลยทั้งห้ามีเจตนาจะฉ้อโกงผู้เสียหายมาตั้งแต่ต้น กรณีดังกล่าวจึงไม่อาจถือได้ว่าผู้เสียหายเป็นผู้เสียหายตามกฎหมาย

ฎ.๓๘๘๗/๒๕๕๖ การที่ ส. ให้การต่อพนักงานสอบสวนในคดีขกขกทรัพย์นายจ้างว่า ถูกจำเลยทั้งสองกับพวกร่วมกันกรรโชกเอาเงินที่ ส. ยักยอกมาจากนายจ้างไป ๖๐๐,๐๐๐ บาท เพราะกลัวจำเลยทั้งสองกับพวกจะจับตัว ส. ส่งเจ้าพนักงานตำรวจนั้น การกระทำของจำเลยทั้งสองกับพวกดังกล่าวทำให้ ส. ได้รับความเสียหายโดยตรงในความคิดฐานกรรโชก โดยไม่จำเป็นต้องคำนึงว่าเงินที่จำเลยทั้งสองกับพวกกรรโชกเอาไปนั้นจะยังเป็นของนายจ้างอยู่อีกหรือไม่ ส. จึงเป็นผู้เสียหายและมีอำนาจร้องทุกข์ในความคิดฐานกรรโชกได้

ฎ.๘๕๕/๒๕๕๖ โจทก์ฟ้องว่า จำเลยกับพวกร่วมกันปลอมลายมือชื่อผู้ครอบครองที่ดินด้านทิศเหนือและทิศตะวันออกซึ่งมีแนวเขตติดต่อกับที่ดินราชพัสดุที่จำเลยขอเช่าในใบรับรองแนวเขตที่ดิน โดยข้อความในเอกสารที่โจทก์ฟ้องว่าจำเลยกับพวกร่วมกันปลอมไม่มีข้อความใดเกี่ยวกับตัวโจทก์ร่วม ทั้งการที่จำเลยกับพวกนำใบรับรองแนวเขตที่ดินซึ่งเป็นเอกสารปลอมไปยื่นต่อ บ. เจ้าหน้าที่ช่างสำรวจก็เพื่อให้ บ. เสนอต่อทางราชการเพื่อพิจารณาให้จำเลยได้เช่าที่ดินราชพัสดุเท่านั้น ซึ่งไม่ก่อให้เกิดผลกระทบโดยตรงต่อสิทธิครอบครองที่ดินของโจทก์ร่วม หรือทำให้โจทก์ร่วมไม่อาจพิสูจน์สิทธิการครอบครองที่ดินได้เนื่องจากแนวรับรองแนวเขตที่ดินเป็นเอกสารปลอม จึงไม่อาจรับฟังได้ว่ามีการรับรองแนวเขตที่ดินโดยเจ้าของที่ดินข้างเคียง โจทก์ร่วมจึงไม่ใช่ผู้ที่ได้รับความเสียหายโดยตรงจากการกระทำของจำเลย แม้โจทก์ร่วมเป็นผู้แจ้งความร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีแก่จำเลยกับพวกก็มีผู้ใช้เสียหาย ตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๒ (๔) ที่จะมีอำนาจยื่นคำร้องขอเช่าเป็นโจทก์ร่วม ตาม ป.ว.อ.มาตรา ๓๐ และเป็นข้อกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย แม้ไม่มีคู่ความฝ่ายใดอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ก็มีอำนาจยกชั้นวินิจฉัยได้ ตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๑๕๕ วรรคสอง

ฎ.๕๓/๒๕๖๖ ผู้เสียหายในกรณีฐานเบิกความเท็จ ตาม ป.อ.มาตรา ๑๗๗ หากจะมีแต่เฉพาะเจ้าพนักงานไม่ ราษฎรที่ได้รับความเสียหายโดยตรงเนื่องจากการกระทำความผิด ย่อมเป็นผู้เสียหาย ตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๒ (๔) จำเลยเบิกความเป็นพยานในคดีที่โจทก์ร่วมร้องขอให้มีการสั่งให้ ว่าเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถและแต่งตั้งโจทก์ร่วมเป็นผู้พิทักษ์ โดยคำเบิกความของจำเลยเป็นข้อสำคัญในคดีมีผลกระทบต่อสิทธิหรือส่วนได้เสียของโจทก์ร่วมโดยตรง โจทก์ร่วมย่อมได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำของจำเลยในกรณีฐานเบิกความเท็จ โจทก์ร่วมจึงเป็นผู้เสียหายในคดีนี้โดยตรง และมีสิทธิยื่นคำร้องขอเช่าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการได้

(ค) บุคคลนั้นต้องไม่มีส่วนร่วมในการกระทำผิดนั้น ก็ต้องเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย

ฎ.๕๖๑๑/๒๕๕๔ แม้หากจะฟังข้อเท็จจริงตามที่โจทก์กล่าวอ้างว่า จำเลยร่วมกับนางรัชนีกร (บุตรบุญธรรมของเจ้ามรดก)

ปลอมพินัยกรรมของนางล้วนแล้ว อันจะเป็นเหตุให้นางรัชนีกรตกเป็นผู้ถูกกำจัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควร ตาม ป.พ.พ.มาตรา

๑๖๐๖ (๕) และการกำจัดมิให้รับมรดกอาจเกิดขึ้นได้ทั้งกรณีก่อนเจ้ามรดกตายและหลังเจ้ามรดกตาย ขึ้นอยู่กับเหตุในการถูกกำจัดมิให้

รับมรดกตามที่บัญญัติไว้ในป.พ.พ.มาตรา ๑๖๐๕ และ ๑๖๐๖ โดยมาตรา ๑๖๓๕ บัญญัติถึงการที่ทายาทชั้นผู้สืบสันดานถึงแก่ความตาย

หรือถูกกำจัดมิให้รับมรดกก่อนเจ้ามรดกถึงแก่ความตาย ถ้าบุคคลนั้นมีผู้สืบสันดานก็ให้ผู้สืบสันดานนั้นรับมรดกแทนที่ก็ตาม แต่มาตรา ๑๖๐๗

ยังได้บัญญัติถึงการถูกกำจัดมิให้รับมรดกไว้เป็นการเฉพาะอีกต่างหากว่า การถูกกำจัดมิให้รับมรดกนั้นเป็นการเฉพาะตัว ผู้สืบสันดานของ

ทายาทที่ถูกกำจัดสืบมรดกต่อไปเหมือนว่าทายาทนั้นตายแล้ว ทั้งนี้โดยไม่ได้บัญญัติให้จำกัดว่าจะต้องเป็นกรณีที่ทายาทถูกกำจัดก่อนหรือหลัง

เจ้ามรดกถึงแก่ความตาย ดังนี้ ในกรณีทายาทถูกกำจัดไม่ให้รับมรดก ตามมาตรา ๑๖๐๕ และ ๑๖๐๖ นั้น ไม่ว่าจะเป็กรณีถูกกำจัดก่อนหรือ

หลังเจ้ามรดกถึงแก่ความตายก็ตาม ในเรื่องการรับมรดกแทนที่ก็ต้องบังคับไปตามมาตรา ๑๖๐๗ ที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะเช่นนี้ ที่ให้ผู้สืบสันดาน

9

ของทายาทที่ถูกกำจัดมิให้รับมรดกมีสิทธิรับมรดกแทนที่ทายาทที่ถูกกำจัดมิให้รับมรดกของเจ้ามรดกได้ หากได้ถือว่ามาตรา ๑๖๐๗ ต้องอยู่

ภายใต้บังคับ มาตรา ๑๖๓๕ แต่อย่างไร นอกจากนี้ ป.พ.พ. มาตรา ๑๖๒๗ ยังบัญญัติว่า บุตรบุญธรรมนั้นให้ถือว่าเป็นผู้สืบสันดานเหมือนกับ

บุตรที่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งเป็นบทบัญญัติให้ถ้อยเช่นนั้น โดยเด็ดขาด ดังนี้ ย่อมต้องถือว่านางรัชนีกรบุตรบุญธรรมเป็นผู้สืบสันดานของนางล้วน

เจ้ามรดก ซึ่งแม้นางรัชนีกรจะถูกกำจัดมิให้รับมรดกแล้ว ผู้สืบสันดานย่อมสามารถสืบมรดกได้ ตามป.พ.พ. มาตรา ๑๖๐๗ มิใช่ว่าการสืบ

มรดกนี้จะมีได้เฉพาะการสืบมรดกของบุตรที่สืบสายโลหิตจากเจ้ามรดกเท่านั้น และเมื่อโจทก์เป็นเพียงบุตรของน้องร่วมบิดามารดาเดียวกับ

เจ้ามรดกซึ่งเป็นทายาทในลำดับถัดลงไป โจทก์ย่อมมิใช่ทายาทผู้มีสิทธิรับมรดกของนางล้วน ตามป.พ.พ.มาตรา ๑๖๓๐ วรรคหนึ่ง จึงมิใช่

ผู้เสียหาย ตามป.วิ.อ.มาตรา ๒ (๔) ย่อมไม่มีอำนาจฟ้อง

10

ฎ.๕๕๘/๒๕๕๕ (ประชุมใหญ่) โจทก์ร่วมและผู้เสียหายที่ ๒ เข้าร่วมเป็นหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนกับบริษัท อ. เพื่อดำเนินการของโรงเรียน อันมีโจทก์ร่วมและผู้เสียหายที่ ๒ เป็นหุ้นส่วน เมื่อไม่ปรากฏว่าผู้เป็นหุ้นส่วนตกลงกันไว้ในกระบวนการห้างหุ้นส่วน ผู้เป็นหุ้นส่วนย่อมจัดการห้างหุ้นส่วนนั้นได้ทุกคน ตาม ป.พ.พ.มาตรา ๑๐๓๓ วรรคหนึ่ง โจทก์ร่วมในฐานะหุ้นส่วนของห้างหุ้นส่วนสามัญยังมิได้จดทะเบียน ย่อมเป็นผู้เสียหายมีอำนาจร้องทุกข์เป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญา หรือเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการได้

ขณะเกิดเหตุแม้จำเลยไม่ได้ทำหน้าที่ฝ่ายการเงินของโรงเรียนและไม่มีหน้าที่รับเงินจากนักเรียน โดยตรงก็ตาม แต่จำเลยเป็นอาจารย์ฝ่ายทะเบียนและฝ่ายผู้สอน นักเรียนสามารถฝากเงินแก่จำเลยให้นำไปชำระแก่โรงเรียนได้โดยถือเสมือนหนึ่งว่านักเรียนชำระเงินให้แก่โรงเรียนแล้ว และจำเลยมีหน้าที่นำเงินดังกล่าวไปมอบให้ฝ่ายการเงิน ถือได้ว่าจำเลยได้รับมอบหมายโดยปริยายจากโรงเรียนให้ทำหน้าที่รับเงินจากนักเรียนแทนโรงเรียนได้ ซึ่งเมื่อจำเลยได้รับเงินดังกล่าวจากนักเรียนแล้ว เงินดังกล่าวย่อมตกเป็นของโรงเรียน ซึ่งเป็นกิจการของห้างหุ้นส่วนสามัญยังมิได้จดทะเบียน ไม่ได้เป็นของนักเรียนอีกต่อไป นักเรียนผู้ชำระเงินผ่านจำเลย จึงมิใช่ผู้เสียหายผู้มีอำนาจร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีอาญาแก่จำเลย ดังนั้นแม้ก่อนโจทก์ร่วมแจ้งความร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีอาญาแก่จำเลยในคดีนี้ นักเรียนผู้ชำระเงินผ่านจำเลยไปแจ้งความร้องทุกข์

11

ให้ดำเนินคดีอาญาแก่จำเลยในข้อหาฉ้อโกง และถอนคำร้องทุกข์เนื่องจากโรงเรียนออกใบรับรองผลการเรียนให้ไปแล้วก็ตาม ก็ถือไม่ได้ว่านักเรียนดังกล่าวเป็นผู้เสียหายที่จะมีอำนาจถอนคำร้องทุกข์ในความคิดข้อหายกยอกตามฟ้องนี้ได้ สิทธินำคดีอาญามาฟ้องของโจทก์ ในส่วนนี้จึงยังไม่ระงับไป เพราะมิใช่เป็นการเปลี่ยนตัวผู้เสียหายและเปลี่ยนข้อหาเพื่อดำเนินคดีอาญาแก่จำเลย

ฎ.๑๖๖๔๐/๒๕๕๕ ความผิดฐานช่องโหว่เป็นความผิด ตาม ป.อ.ลักษณะ ๕ ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชนซึ่งบัญญัติไว้เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม ความสงบสุข และความปลอดภัยของประชาชนโดยส่วนรวม มิใช่บัญญัติไว้เพื่อบุคคลหนึ่งบุคคลใด โดยเฉพาะเจาะจงเป็นส่วนตัว ดังนั้น ความผิดฐานช่องโหว่ถือว่าเป็นการกระทำต่อรัฐโดยตรง รัฐเท่านั้นเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย โจทก์ซึ่งเป็นราษฎรจึงไม่ใช่บุคคลผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดโดยตรง มิใช่ผู้เสียหายนิตินัย ไม่มีอำนาจฟ้องคดีได้เอง

12

ฎ.๘๔๘๘/๒๕๕๖ ในการจดทะเบียนเพิ่มโจทก์เป็นกรรมการคนใหม่ของบริษัทตามคำขอจดทะเบียนบริษัทจำกัด มิได้มีการจัดให้มีการประชุมผู้ถือหุ้นเพื่อลงมติตามข้อบังคับของบริษัทแต่อย่างใด ดังนี้ การเป็นกรรมการของโจทก์จึงไม่ถูกต้องตามกฎหมายและเป็นการฝ่าฝืนข้อบังคับของบริษัท โจทก์จึงไม่ใช่ผู้เสียหาย ย่อมไม่มีอำนาจฟ้อง เป็นปัญหาข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย ศาลฎีกามีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยได้ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๕ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๒๒๕

ฎ.๘๕๒๕/๒๕๕๖ นิติสัมพันธ์ระหว่างโจทก์กับจำเลยตามหนังสือสัญญากู้ยืมเงินโจทก์มีฐานะเพียงเจ้าหน้าที่สามัญของจำเลย การที่จำเลยมอบโฉนดที่ดินให้แก่โจทก์เพื่อยึดถือไว้เป็นประกันการกู้ยืมเงินแม้ทำให้โจทก์มีสิทธิในอันที่จะยึดโฉนดที่ดินไว้จนกว่าจะได้รับชำระหนี้จากจำเลยคืนแล้ว แต่มิได้ก่อให้เกิดสิทธิแก่โจทก์ที่จะฟ้องบังคับเอาแก่ที่ดินหรือบังคับอย่างใด ๆ ต่อโฉนดที่ดินที่จำเลยวางเป็นประกัน ได้เลยไม่ว่าในทางใด โจทก์ก็มีสิทธิฟ้องบังคับจำเลยตามหนังสือสัญญากู้ยืมเงินอย่างเจ้าหน้าที่สามัญเท่านั้น ดังนี้การที่จำเลยไปแจ้งแก่เจ้าพนักงานที่ดินว่าโฉนดที่ดินสูญหายไปเพื่อขอออกใบแทนโฉนดที่ดิน ไม่ว่าจะเป็นการแจ้งข้อความอันเป็นเท็จหรือไม่ ย่อมมิได้กระทบต่อสิทธิอย่างใด ๆ ของโจทก์ในอันที่จะบังคับชำระหนี้เอาแก่จำเลยตามหนังสือสัญญากู้ยืมเงิน สิทธิของโจทก์ในฐานะเจ้าหน้าที่สามัญมีอยู่อย่างไรคงมีอยู่เพียงนั้น

13

มิได้ลดน้อยถอยลง ทั้งในการแจ้งแก่เจ้าพนักงานที่ดินเพื่อขอออกใบแทนโฉนดที่ดินเป็นเรื่องที่จำเลยกระทำต่อเจ้าพนักงานที่ดิน โดยเฉพาะไม่เกี่ยวกับโจทก์เพราะจำเลยไม่ได้กล่าวหาพิงเจาะจงถึงโจทก์ ในอันจะถือว่าทำให้โจทก์ได้รับความเสียหายจากการกระทำของจำเลย โจทก์ไม่ใช่ผู้เสียหาย ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒ (๔) โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้องจำเลยในความผิดฐานแจ้งข้อความอันเป็นเท็จแก่เจ้าพนักงานตาม ป.อ.มาตรา ๑๓๗

ฎ.๑๓๔๘๐/๒๕๕๖ ข้อเท็จจริงได้ความจากทางนำสืบของทั้งสองฝ่ายตรงกันเพียงว่า โจทก์ประสงค์จะได้ตำแหน่งผู้ช่วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย โจทก์เชื่อตามที่จำเลยที่ ๑ บอกโจทก์ว่าจำเลยที่ ๒ สามารถช่วยเหลือได้เพราะจำเลยที่ ๒ สนับสนุนกับอาจารย์ท่านหนึ่งซึ่งสนิทสนมกับพลเอก ก. ซึ่งเป็นคณะปฏิรูปการปกครองในขณะนั้นซึ่งต้องใช้เงินเป็นค่าประสานงาน ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท โจทก์ก็พร้อมช่วยเหลือ ๗,๕๐๐,๐๐๐ บาท และโจทก์จ่ายเงินให้จำเลยทั้งสองไปเป็นเงิน ๒,๕๐๐,๐๐๐ บาท เพื่อให้โจทก์ได้รับตำแหน่งผู้ช่วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย แต่ข้อเท็จจริงก็ไม่ปรากฏว่าโจทก์ให้เงินดังกล่าวแก่จำเลยทั้งสองเพื่อให้จำเลยทั้งสองนำไปให้แก่เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการจัดสรรตำแหน่งดังกล่าวให้กระทำการอันมิชอบด้วยหน้าที่โดยทุจริต จึงถือไม่ได้ว่าโจทก์มีส่วนร่วมในการใช้ให้เจ้าพนักงานกระทำความผิด เมื่อโจทก์ได้รับความเสียหายจากการหลงเชื่อจำเลยที่ ๑ กับพวก โจทก์ย่อมเป็นผู้เสียหายตามกฎหมายและมีสิทธิดำเนินคดีแก่จำเลยที่ ๑ ในความผิดฐานล่อโก่งได้

14

ฎ.๒๓๐๐/๒๕๕๗ ตามเหตุผลในการประกาศใช้ พ.ร.บ.การประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๕๒ ก็เพื่อส่งเสริมให้มีการแข่งขันในการประกอบธุรกิจทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่ประเทศไทยโดยรวม บทบัญญัติดังกล่าวจึงมีวัตถุประสงค์มุ่งคุ้มครองส่วนที่เป็นส่วนรวม ซึ่งรัฐเป็นผู้มีหน้าที่ในการดูแลให้มีการแข่งขันในการประกอบธุรกิจของเอกชนภายในรัฐ โดยมีได้มุ่งประสงค์ที่จะคุ้มครองเอกชนคนใดคนหนึ่งเป็นการเฉพาะเจาะจง รัฐเท่านั้นจึงเป็นผู้เสียหายในความคิดตามบทบัญญัติดังกล่าวนี้ได้ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒ (๕) แม้ข้อเท็จจริงจะปรากฏตามคำฟ้องของโจทก์ว่า จำเลยซึ่งเป็นคนต่างด้าวประกอบธุรกิจขายที่ดินในสวนปาล์มน้ำมันหรือทำสวนปาล์มน้ำมันอันเป็นธุรกิจต้องห้ามตามบทบัญญัติดังกล่าวก็ตาม ก็ไม่ถือว่าเป็นการกระทำที่ทำให้โจทก์ได้รับความเสียหายโดยตรง และแม้จะปรากฏด้วยว่าจำเลยประกอบธุรกิจต้องห้ามดังกล่าวในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่โจทก์ได้รับอนุญาตให้ทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยจากกรมป่าไม้โดยชอบ ก็เป็นเรื่องที่โจทก์จะต้องไปว่ากล่าวแก่จำเลยในทางแพ่ง ไม่ถือว่าโจทก์ได้รับความเสียหายเป็นพิเศษอันเนื่องมาจากการกระทำของจำเลยตามฟ้อง อันจะทำให้โจทก์เป็นผู้เสียหายและมีอำนาจฟ้องในความคิดตามบทบัญญัตินี้ได้

ฎ.๒๖๓๑/๒๕๕๗ โจทก์ร่วมมอบเงินให้จำเลยเนื่องจากจำเลยบอกโจทก์ร่วมว่าสามารถช่วยเหลือ ท. ให้เข้ารับราชการสวนท้องถิ่นได้ แม้โจทก์ร่วมนำคืนสอที่ ท. ใช้ในการสอบไปให้จำเลยเพื่อเปลี่ยนแปลงข้อสอบเฉพาะข้อที่ผิดก็ตาม แต่ก็เพียงอุบายของจำเลยที่อ้างว่าจะใช้เป็นวิธีการเพื่อช่วยเหลือ ท. ให้เข้ารับราชการได้ตามที่จำเลยบอกโจทก์ร่วม เมื่อไม่ปรากฏว่าโจทก์ร่วมให้เงินไปเพื่อให้จำเลยปลอมแปลงเอกสารใบคำตอบข้อสอบจึงถือไม่ได้ว่าโจทก์ร่วมก่อให้เกิดความผิดหรือเป็นผู้ใช้ให้จำเลยกระทำความผิดอาญา โจทก์ร่วมย่อมเป็นผู้เสียหายตามกฎหมายในความคิดฐานฉ้อโกง ตาม ป.อ.มาตรา ๓๔๑

ฎ.๑๔๒๓๐/๒๕๕๗ โจทก์เป็นอาของผู้ตาย เป็นทายาทโดยธรรมลำดับที่ (๖) ของผู้ตาย ตาม ป.พ.พ.มาตรา ๑๖๒๕ (๖) เมื่อผู้ตายไม่มีทายาทโดยธรรมลำดับที่ (๑) ถึง (๕) โจทก์ย่อมมีสิทธิรับมรดกของผู้ตาย ตามมาตรา ๑๖๒๐ มาตรา ๑๖๒๕ และมาตรา ๑๖๓๐ จึงเป็นผู้เสียหายมีอำนาจฟ้อง

ฎ.๘๘๒/๒๕๕๘ ป.วิ.อ. มาตรา ๒ (๔) บัญญัติว่า “ผู้เสียหาย หมายความว่าบุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำผิดฐานใด ฐานหนึ่ง ...” ซึ่งบุคคลที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำผิดดังกล่าวต้องพิจารณาในขณะที่ความผิดเกิดขึ้นว่า บุคคลนั้นได้รับความเสียหายจากการกระทำผิดนั้นหรือไม่ อีกทั้งสิทธิของการเป็นผู้เสียหายเป็นสิทธิเฉพาะตัว และไม่อาจโอนสิทธิความเป็นผู้เสียหายไปยังบุคคลอื่นได้ สิทธิในการเป็นผู้เสียหายในคดีอาญาจึงต้องพิจารณาในขณะที่มีการกระทำผิดเกิดขึ้น แม้ขณะที่โจทก์ฟ้องคดีนี้โจทก์ โอนสิทธิเรียกร้องค่าพิพาทภายในคดีแพ่งให้แก่บริษัท บ. แล้วก็ตาม แต่วันที่จำเลยกระทำความผิดโจทก์ยังเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพาทภายในคดีดังกล่าว เมื่อจำเลยโอนขายที่ดินของจำเลยให้แก่ น. เพื่อมิให้โจทก์ซึ่งเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพาทฯ ได้รับชำระหนี้ทั้งหมดหรือบางส่วน โจทก์จึงเป็นผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำผิดฐานโกงเจ้าหนี้ของจำเลย โจทก์ย่อมอยู่ในฐานะผู้เสียหายและมีอำนาจฟ้องจำเลยได้

ฎ.๑๒๗๑๖/๒๕๕๘ ป.พ.พ. มาตรา ๑๖๕ ที่บัญญัติว่า ถ้ากรรมการทำให้เกิดเสียหายแก่บริษัท บริษัทจะฟ้องร้องเรียกเอาสินไหมทดแทนแก่กรรมการก็ได้ หรือในกรณีของบริษัทไม่ยอมฟ้องผู้ถือหุ้นคนหนึ่งคนใดจะเอาคืนนั้นขึ้นว่าก็ได้ ถือเป็นเพียงบทบัญญัติที่ให้สิทธิผู้ถือหุ้นฟ้องแทนบริษัท เฉพาะการเรียกค่าสินไหมทดแทน แต่การพิจารณาอำนาจฟ้องในคดีอาญา ต้องเป็นไปตามบทบัญญัติในทางอาญา เมื่อโจทก์ทั้ง ๗ เพียงมีชื่อเป็นผู้ถือหุ้นที่ได้รับโอนมาจาก ว. ตั้งแต่เป็นผู้เยาว์ ทั้งไม่ได้ใช้เงินเป็นค่าหุ้น หรือได้รับมอบในหุ้น ซึ่งเป็นใบสำคัญสำหรับหุ้น ไม่เคยเข้ามีส่วนในกิจการของบริษัทเมื่อพ้นภาวะการเป็นผู้เยาว์ ไม่ได้เข้าร่วมกิจการตามสิทธิของผู้ถือหุ้น เช่น การประชุมผู้ถือหุ้น ร่วมรับกำไรหรือขาดทุนจากกิจการนั้น และไม่เคยมีส่วนได้ส่วนเสียจากกิจการของบริษัท อันจะฟังได้ว่าเป็นผู้ถือหุ้นของบริษัท ตามความหมายของป.พ.พ. จึงไม่ใช่ผู้ได้รับความเสียหายอันเนื่องมาจากการกระทำผิดอาญาฐานใดฐานหนึ่งจากการบริหารจัดการบริษัทของ ว. ซึ่งมีอำนาจเด็ดขาดในลักษณะของการบริหารกิจการเจ้าของคนเดียว โจทก์ทั้ง ๗ ไม่ใช่ผู้เสียหาย ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒ (๔) ย่อมไม่มีอำนาจฟ้อง

ฎ.๕๖๑/๒๕๕๕ แม้ข้อความที่จำเลยแจ้งจะเป็นความเท็จเพราะความจริงโจทก์ที่คืนอยู่ที่ ก. และจำเลยนำรายงานประจำวันรับแจ้งเป็นหลักฐานที่เจ้าพนักงานจดข้อความอันเป็นเท็จไปใช้อ้างเพื่อขอให้ออกใบแทนโฉนดที่ดินก็ตาม แต่ก็เป็นเรื่องที่เกิดโดยกระทำผิดพันตำรวจโท บ. เจ้าพนักงาน ธ. และ พ. เจ้าพนักงานที่ดิน มิได้กล่าวพาดพิงไปถึง ก. หรือนำรายงานประจำวันรับแจ้งเป็นหลักฐานที่เจ้าพนักงานจดข้อความอันเป็นเท็จไปใช้อ้างต่อ ก. อันจะถือว่า ก. ได้รับความเสียหายโดยตรงจากการกระทำของจำเลย อีกทั้งจำเลยมอบให้มารดานำโฉนดที่ดินทั้งสองฉบับไปเป็นหลักประกันการกู้ยืมเงินกับ ก. เท่านั้น ซึ่ง ก. ไม่มีสิทธิที่จะบังคับเอากับโฉนดที่ดินดังกล่าวได้ตามกฎหมาย ก. จึงมิใช่ผู้เสียหายในความคิดฐานแจ้งให้เจ้าพนักงานจดข้อความอันเป็นเท็จลงในเอกสารราชการ และใช้หรืออ้างเอกสารราชการซึ่งแจ้งให้เจ้าพนักงานผู้กระทำการตามหน้าที่จดข้อความอันเป็นเท็จดังกล่าว ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒ (๔) และไม่มีสิทธิยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๓๐ การที่ศาลชั้นต้นอนุญาตให้ ก. เข้าร่วมเป็นโจทก์จึงเป็นการไม่ชอบ เมื่อ ก. มิใช่คู่ความในคดีจึงไม่มีสิทธิยื่นอุทธรณ์ขอให้ไม่รอการลงโทษจำคุกให้แก่จำเลยได้ ดังนั้น การที่ศาลอุทธรณ์ภาค ๓ วินิจฉัยอุทธรณ์ของ ก. จึงเป็นการไม่ชอบเช่นกัน

19

ฎ.๑๕๓๕/๒๕๖๐ จำเลยมีฐานะเป็นตัวแทนของโจทก์ (กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา) ในกิจการที่เกี่ยวข้องกับการให้กู้ยืมเงินเพื่อการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของโจทก์โดยจำเลยได้เปิดบัญชีเงินฝากกับธนาคาร ก. “ชื่อบัญชีเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาวิทยาลัย ป.” ตามที่กำหนดไว้ในระเบียบคณะกรรมการกองทุนให้กู้ยืมเงินเพื่อการศึกษาว่าด้วยการดำเนินงาน หลักเกณฑ์และวิธีการกู้ยืมเงินกองทุนให้กู้ยืมเงินเพื่อการศึกษา พ.ศ.๒๕๔๖ ข้อ ๓๓ เพื่อใช้ในกิจการของโจทก์ดังกล่าว มิใช่เปิดบัญชีเพื่อกิจการของจำเลย บัญชีพิเศษที่เกิดขึ้นแยกต่างหากจากรูขุมอื่นของโรงเรียน สถานศึกษา หรือสถาบันการศึกษา มีจุดประสงค์เพียงอย่างเดียวเพื่อร่นำไปชำระค่าเล่าเรียนและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของนักเรียนหรือนักศึกษาผู้กู้ยืมเงินจากโจทก์เท่านั้น โจทก์โอนเงินเข้าไปในบัญชี เป็นการโอนเงินตามจำนวนเงินที่นักเรียนหรือนักศึกษาขอกู้ยืมจากโจทก์ แต่ยังไม่ถือเป็นการชำระค่าเล่าเรียนและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของผู้กู้ยืม เนื่องจากยังมีขั้นตอนสำคัญที่ต้องให้ผู้บริหารสถานศึกษาดูแลตรวจสอบเสียก่อนว่านักเรียนหรือนักศึกษาผู้กู้ยืมนั้น ได้ลงทะเบียนต่อสถานศึกษาตามที่ขอกู้ยืมไว้ต่อโจทก์แล้วหรือไม่ หากนักเรียนหรือนักศึกษาผู้กู้ยืมไม่ลงทะเบียนเรียนตามที่ขอกู้ยืมเงินกับโจทก์ไว้ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องแจ้งให้ผู้บริหารและจัดการเงินให้กู้ยืม (ธนาคาร ก.) ทราบภายใน ๑๕ วันนับแต่วันสิ้นสุดการลงทะเบียนในแต่ละภาคการศึกษา เพื่อระงับการโอน

20

เงินให้กู้ยืมดังกล่าวไว้ก่อนและผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่ต้องส่งเงินที่ไม่ได้ใช้ตามที่กำหนดไว้ในสัญญากู้ยืมให้แก่กองทุนโจทก์ก่อนสิ้นแต่ละภาคการศึกษา ทั้งนี้เป็นไปตามระเบียบของคณะกรรมการฯ ดังนี้ ต้องถือว่าเงินในบัญชีที่ตั้งพักดังกล่าวตลอดจนดอกผลของเงินจำนวนนี้ยังคงเป็นของโจทก์จนกว่าจะมีการดำเนินการดังกล่าวแล้วเสร็จ การที่จำเลยถอนเงินออกจากบัญชีแล้วซื้อแซทเทิลไลท์เคเบิลทีวีให้แก่องค์การตลาดเพื่อการเกษตรจึงเป็นการนำเงินไปใช้ในกิจการอื่นอันเป็นการผิดวัตถุประสงค์ของโจทก์ตาม พ.ร.บ. กองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ.๒๕๕๑ โจทก์ย่อมเป็นผู้เสียหายโดยตรงมีอำนาจฟ้องจำเลย การกระทำของจำเลยเป็นความผิดฐานเป็นผู้ได้รับมอบหมายให้จัดการทรัพย์สินของผู้อื่น กระทำผิดหน้าที่ของตนด้วยประการใดๆ โดยทุจริตจนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สินของผู้อื่น ตาม ป.อ.มาตรา ๓๕๓

ฎ.๓๐๔๘/๒๕๖๑ จำเลยได้เข้าครอบครองทำประโยชน์ที่ดินพิพาทก่อนวันที่โจทก์ร่วมจะได้สิทธิการเช่าที่ดินจากสำนักงานธนารักษ์ โดยจำเลยไม่ได้รับอนุญาตจากสำนักงานธนารักษ์ด้วย จึงถือว่าการกระทำของจำเลยเป็นการบุกรุกครอบครองที่ราชพัสดุที่อยู่ในความดูแลของสำนักงานธนารักษ์โดยเป็นความผิดสำเร็จแล้ว ส่วนการที่จำเลยยังคงครอบครองที่ดินพิพาทอยู่ต่อมานั้นเป็นผลของการบุกรุก แม้การครอบครองยังคงกระทำต่อเนื่องจนถึงวันที่โจทก์ร่วมได้สิทธิครอบครอง โดยการเช่าที่ดินพิพาทจากสำนักงานธนารักษ์ก็ตาม แต่โจทก์ร่วมผู้เช่าที่ดินก็เป็นผู้ครอบครองหลังจากการกระทำผิดฐานบุกรุกสำเร็จแล้ว จึงไม่ถือว่าโจทก์ร่วมเป็นผู้เสียหาย ตาม ป.อ.มาตรา ๓๖๒ ซึ่งเป็นความผิดอันยอมความได้ ตาม ป.อ.มาตรา ๓๖๖ และพนักงานสอบสวนจะทำการสอบสวนได้ต่อเมื่อมีคำร้องทุกข์ตามระเบียบตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๑๒๑ วรรคสอง เมื่อถือไม่ได้ว่าโจทก์ร่วมเป็นผู้เสียหาย จึงไม่มีสิทธิร้องทุกข์และเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการ การสอบสวนจึงไม่ชอบ ส่งผลให้พนักงานอัยการ โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องจำเลยในความผิดฐานดังกล่าว ทั้งนี้ตามบทบัญญัติแห่ง ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๐

ฎ.๗๕๓/๒๕๖๑ ผู้ตายมีส่วนก่อให้เกิดการกระทำความผิดอยู่ด้วย จึงไม่ใช่ผู้เสียหายโดยนิตินัย โจทก์ร่วมซึ่งเป็นมารดาของผู้ตาย ไม่มีอำนาจเข้าจัดการแทนผู้ตาย และไม่มีสิทธิขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการซึ่งเป็นโจทก์เดิม ที่ศาลชั้นต้นพิพากษากลางโทษจำเลย ทั้งสองตามฟ้องและให้จำเลยทั้งสองร่วมกันชดใช้ ค่าสินไหมทดแทนแก่โจทก์ร่วม โดยวินิจฉัยว่าจำเลยทั้งสองเป็นฝ่ายกระทำความผิดเพียงฝ่ายเดียว จึงไม่ชอบ แต่อย่างไรก็ดี บ. มารดาของผู้ตายยังคงมีสิทธิเรียกร้องขอให้จำเลยทั้งสองร่วมกันชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้ตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๔๔/๑ โดยไม่ต้องคำนึงว่าผู้ตายเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัยหรือไม่ บ. ซึ่งเป็นผู้เสียหายในทางแพ่งชอบที่เรียกร้องให้จำเลยทั้งสองร่วมกันชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้ แต่จำเลยทั้งสองจะต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนอย่างน้อยเพียงใด ย่อมต้องเป็นไปตาม ป.พ.พ. มาตรา ๔๔๒ ประกอบมาตรา ๒๒๓ ที่ให้พิจารณาว่าความเสียหายได้เกิดขึ้นเพราะฝ่ายไหนเป็นผู้ก่ออภัยน้อยกว่ากันเพียงไร เมื่อผู้ตายกับจำเลยทั้งสองมีเรื่องบาดหมางกันมาก่อนอันสืบเนื่องมาจากการทำงาน วันเกิดเหตุผู้ตายก้มมือมายังจำเลยทั้งสอง แล้วจำเลยทั้งสองกับผู้ตายชกต่อยกันจนจำเลยที่ ๑ ใช้อาวุธมีดแทงผู้ตายถึงแก่ความตาย จึงเห็นสมควรกำหนดให้จำเลยทั้งสองร่วมกันชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ บ. สองในสามส่วนของค่าสินไหมทดแทนที่ บ. จะได้รับ ปัญหาดังกล่าวเป็นข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย แม้ไม่มีคู่ความฝ่ายใดอุทธรณ์ฎีกาได้แย้งเกี่ยวกับค่าสินไหมทดแทนที่ศาลชั้นต้นกำหนด ศาลฎีกาก็มีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยและแก้ไขให้ถูกต้องได้ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๕ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๒๒๕

23

ฎ.๘๒๕๓/๒๕๖๑ ผู้เสียหายมอบเงินและทรัพย์สินให้แก่จำเลยกับพวก เพื่อเล่นการพนันเป็นการคดหลุมพรางที่วางไว้ ถือไม่ได้ว่าผู้เสียหายร่วมเล่นการพนันกับพวกจำเลย โดยไม่ได้รับอนุญาต ทั้งถือไม่ได้ว่าผู้เสียหายมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดร่วมกันล่อโก่งอันจะเป็นการร่วมกับจำเลยกระทำความผิด ผู้เสียหายจึงเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย มีอำนาจร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน

ฎ.๑๖๖๖/๒๕๖๒ (ประชุมใหญ่) พยานหลักฐานโจทก์ฟังได้ว่า จำเลยเป็นฝ่ายไปเรียกเงินจากโจทก์เพื่อเป็นการตอบแทนในการไปวิ่งเต้นให้สามีโจทก์ได้รับพระราชทานอภัยโทษ หลังจากมอบเงินให้จำเลย จำเลยไม่สามารถดำเนินการให้สามีโจทก์ได้รับพระราชทานอภัยโทษได้ เมื่อโจทก์ทวงถามจำเลยก็บ่ายเบี่ยงและไม่ยอมคืนเงินให้ แสดงว่าจำเลยไม่มีเจตนาที่จะวิ่งเต้นให้สามีโจทก์ได้รับพระราชทานอภัยโทษหรือรู้อยู่แล้วว่าไม่สามารถวิ่งเต้นกรณีดังกล่าวได้ อันเป็นการแสดงข้อความอันเป็นเท็จหรือหลอกลวงโจทก์ โจทก์ได้รับความเสียหายเป็นพิเศษ จึงเป็นผู้เสียหายมีอำนาจฟ้องคดีในข้อหานี้ได้ และกรณีฟังไม่ได้ว่าโจทก์มีเจตนาตั้งแต่แรกจะวิ่งเต้นให้สามีโจทก์ได้รับพระราชทานอภัยโทษ แต่โจทก์กระทำไปเพราะถูกจำเลยหลอกลวง ถือไม่ได้ว่าโจทก์มีส่วนร่วมในการกระทำความผิด โจทก์จึงเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัยมีสิทธินำคดีมาฟ้องได้

24

ฎ.๒๗๔๔/๒๕๖๒ แม้โจทก์ร่วมเป็นคนต่างด้าว แต่บทบัญญัติมาตรา ๘๖ แห่งประมวลกฎหมายที่ดินมิได้ห้ามแต่ขาดกรณีคนต่างด้าวถือกรรมสิทธิ์ในที่ดิน โดยคนต่างด้าวอาจขออนุญาตต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินได้ และแม้จะไม่ได้รับอนุญาตให้ถือกรรมสิทธิ์ในที่ดิน คนต่างด้าวก็ยังมีสิทธิที่จะจำหน่ายที่ดินต่อไปภายในระยะเวลาที่อธิบดีกรมที่ดินกำหนดตามมาตรา ๘๔ คนต่างด้าวจึงมีความสามารถในการทำสัญญาเพื่อซื้อที่ดินได้ ดังนี้ สัญญาจะซื้อจะขายที่ดินที่โจทก์ร่วมซึ่งเป็นคนต่างด้าวทำกับนางกรรมการเพื่อซื้อที่ดินจึงไม่ใช่นิติกรรมที่มีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามขัดแย้งโดยกฎหมาย โจทก์ร่วมในฐานะผู้ซื้อจึงมีหน้าที่ต้องชำระราคาที่ดินส่วนที่เหลือให้แก่นางกรรมการตามที่ระบุไว้ในสัญญา การที่โจทก์ร่วมโอนเงิน ๘,๐๐๐,๐๐๐ บาท เข้าบัญชีเงินฝากของจำเลย ก็มีวัตถุประสงค์ให้จำเลยเป็นตัวแทนของโจทก์ร่วมนำเงินจำนวนดังกล่าวไปชำระค่าที่ดินส่วนที่เหลืออยู่แก่นางกรรมการ โดยโจทก์ระบุในคำฟ้องถึงการกระทำผิดของจำเลย ว่า จำเลยได้รับมอบเงินของโจทก์ร่วมไว้ในครอบครองของจำเลย แล้วจำเลยไม่นำเงินจำนวนดังกล่าวไปชำระให้แก่ผู้ขาย แต่จำเลยเบียดบังเอาเงินนั้นไว้เป็นของตนเองโดยทุจริต และขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดฐานยกยอก โจทก์ร่วมจึงเป็นผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจาก

การกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่ง อันถือได้ว่าเป็นผู้เสียหาย ตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๒ (๔) การดำเนินคดีอาญานั้นมีจุดประสงค์ในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ เพื่อได้ตอบต่อการกระทำที่เป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย และมุ่งคุ้มครองความปลอดภัยของมนุษย์และสังคมส่วนรวม แม้ข้อเท็จจริงได้ความว่า โจทก์ร่วมยังมิได้ขออนุญาตต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินเพื่อใช้เป็นที่อยู่อาศัยอันเป็นการไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงตามนัยมาตรา ๘๖ ทวิ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ก็เป็นเรื่องที่ผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องไปดำเนินการกับโจทก์ร่วมเป็นอีกกรณีหนึ่ง หากได้มีผลกระทบต่ออำนาจฟ้องของโจทก์ร่วมแต่อย่างใด โจทก์ร่วมจึงมีอำนาจร้องทุกข์ พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวน และโจทก์มีอำนาจฟ้อง

ฎ. ๕๖๘๒/๒๕๖๒ จำเลยบอกกับโจทก์ทั้งสามว่าสามารถช่วยเหลือให้เข้ารับราชการครู แม้จำเลยบอกว่าจะนำเงินไปมอบแก่ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้มีการเปิดสอบภายในของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา แต่ไม่ปรากฏว่าผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา มีอำนาจหน้าที่กระทำการตามที่จำเลยกล่าวอ้างประกอบกับการเปิดสอบเพื่อให้เข้ารับราชการเป็นการคัดเลือกบุคคลเพื่อเข้ารับราชการตามปกติ การกระทำของจำเลยเป็นเพียงอุบายของจำเลยที่อ้างว่าจะใช้วิธีการดังกล่าวเพื่อช่วยเหลือ โจทก์ทั้งสามให้เข้ารับราชการครูได้ตามที่จำเลยบอก โจทก์ทั้งสาม เมื่อไม่ปรากฏว่า โจทก์ทั้งสามให้เงินแก่จำเลยเพื่อให้จำเลยนำไปให้แก่เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องให้กระทำการอันมิชอบด้วยหน้าที่ จึงไม่ถือว่าโจทก์ทั้งสามมีส่วนร่วมในการใช้ให้เจ้าพนักงานกระทำความผิด เมื่อโจทก์ทั้งสามได้รับความเสียหายจากการหลงเชื่อ จำเลย โจทก์ทั้งสามย่อมเป็นผู้เสียหายตามกฎหมาย มีอำนาจฟ้องในความผิดฐานฉ้อ โกง

ฎ. ๓๓๕/๒๕๖๓ พยานหลักฐาน โจทก์และ โจทก์ร่วมฟังได้ว่า จำเลยกับพวกกล่าวอ้างว่า สามารถช่วยเหลือฝาก โจทก์ร่วมเข้าทำงานรับราชการในองค์การบริหารส่วนตำบล หรือเทศบาลในเขตจังหวัดบุรีรัมย์ได้ อันเป็นความเท็จ ความจริงแล้วจำเลยกับพวกไม่สามารถช่วยเหลือฝาก โจทก์ร่วมเข้าทำงานรับราชการในองค์การบริหารส่วนตำบล หรือเทศบาลในเขตจังหวัดบุรีรัมย์ตามที่กล่าวอ้างได้ โดยการหลอกลวงของจำเลยกับพวกเป็นเหตุให้ โจทก์ร่วมหลงเชื่อว่าเป็นความจริงและมอบเงิน ๕๕๐,๐๐๐ บาท ให้จำเลยไปดำเนินการตามที่จำเลยกับพวกกล่าวอ้าง ถือว่าโจทก์ร่วมได้รับความเสียหายเป็นพิเศษ จึงเป็นผู้เสียหายมีอำนาจฟ้องคดีในข้อหานี้ได้ ส่วนที่โจทก์ร่วมมอบเงิน ๕๕๐,๐๐๐ บาท ให้จำเลยไปนั้นล้วนเกิดขึ้นเพราะถูกจำเลยหลอกลวง ถือไม่ได้ว่าโจทก์ร่วมเป็นผู้ก่อให้เกิดจำเลยกระทำความผิด โจทก์ร่วมจึงเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย มีสิทธิร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีแก่จำเลยในความผิดฐานฉ้อ โกงได้

ฎ.๒๐๕๐/๒๕๖๓ ความผิดฐานเป็นเจ้าของงานมีหน้าที่ซื้อ ทำ จัดการ หรือรักษาสัตว์ใด ๆ ใช้อำนาจในตำแหน่งโดยทุจริตอันเป็นการเสียหายแก่รัฐ ตาม ป.อ.มาตรา ๑๕๑ และความผิดฐานเป็นเจ้าของงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดหรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ตาม ป.อ.มาตรา ๑๕๗ เป็นการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการอันเป็นผลเสียหายแก่รัฐ มิได้ก่อให้เกิดความเสียหายหรือกระทบกระเทือนต่อสิทธิและหน้าที่ของโจทก์ ซึ่งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลโดยตรง หากโจทก์เห็นว่าจำเลยทำให้โจทก์และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมดในอำเภอได้รับความเสียหาย ก็ชอบที่จะร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีแก่จำเลย โจทก์ไม่ใช่ผู้เสียหาย ตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๒ (๔) ประกอบพ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๕ มาตรา ๕ วรรคหนึ่ง โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องคดี

ฎ.๓๗๓๔/๒๕๖๓ ที่ดินพิพาทอยู่ในเขตปฏิรูปที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม หากโจทก์ซื้อที่ดินพิพาทมาจากบุคคลอื่นก็เป็นการซื้อขายที่ดินของรัฐ ไม่อาจอ้างสิทธิไฉนต่อรัฐได้ และหากประสงค์จะขอเข้ารับการจัดที่ดินต้องเข้าสู่กระบวนการพิจารณาตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการคัดเลือกเกษตรกรเข้าถือครองและทำประโยชน์ในที่ดินตามที่คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมกำหนด ตาม พ.ร.บ.การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.๒๕๑๘ มาตรา ๑๕ (๗) และ ๓๖ ทวิ ประกอบกับระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.๒๕๓๕ ซึ่งไม่แน่นอนว่าโจทก์จะได้รับการพิจารณาว่าเป็นเกษตรกรผู้มีสิทธิได้รับการจัดที่ดินรวมทั้งได้รับเอกสารสิทธิ ส.ป.ก.๔-๐๑ หรือไม่ เพราะเจตนารมณ์ของบทบัญญัติแห่งกฎหมายมุ่งหมายในการจัดที่ดินให้แก่เกษตรกรผู้ไม่มีที่ดินของตนเองหรือมีที่ดินเล็กน้อยไม่เพียงพอแก่การครองชีพเท่านั้น แม้จะมีข้อผ่อนผันให้ผู้มีที่ดินจำนวนมากสามารถกระจายสิทธิให้แก่บุคคลอื่นได้ก็ตาม อีกทั้งที่ดินพิพาทมีการโต้แย้งการครอบครองระหว่างโจทก์และจำเลย และยังไม่ได้มีการออกเอกสารสิทธิ ส.ป.ก.๔-๐๑ ให้แก่ผู้ใด จึงเป็นกรณีที่จะต้องมีการพิสูจน์ต่อไปว่า ผู้ใดอยู่ในฐานะที่จะได้รับเอกสารสิทธิ ส.ป.ก.๔-๐๑ ที่อนุญาตให้

เข้าทำประโยชน์ในที่ดินพิพาทที่อยู่ในเขตปฏิรูปที่ดิน เมื่อที่ดินพิพาทยังคงเป็นกรรมสิทธิ์ของรัฐ การที่จำเลยไปแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรว่าจำเลยเป็นผู้ครอบครองที่ดินพิพาทต่อเนื่องยาวนาน ๓๕ ปี เพื่อประกอบการขออนุญาตออกเอกสารสิทธิ ส.ป.ก.๔-๐๑ ถึงหากจะเป็นความเท็จ โจทก์ซึ่งยังไม่มีสิทธิในที่ดินพิพาทย่อมไม่ได้รับความเสียหายใดๆ จากการกระทำของจำเลย โจทก์มิใช่ผู้เสียหายทางอาญา ตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๒ (๔) ไม่มีอำนาจฟ้อง

ฎ.๒๓๕๘/๒๕๖๔ แม้โจทก์หลงเชื่อคำหลอกลวงของจำเลยที่ขอกู้ยืมเงินจากโจทก์ จนเป็นเหตุให้โจทก์มอบเงินกู้ให้จำเลยไปตามฟ้อง แต่การกู้ยืมเงินเป็นผลมาจากการหลอกลวงของจำเลย โจทก์คิดดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๓.๕ ต่อเดือน อันเป็นการฝ่าฝืนพ.ร.บ.ห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ.๒๕๓๕ มาตรา ๓ (ก) ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับในขณะที่โจทก์ฟ้อง และพ.ร.บ.ห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ.๒๕๖๐ มาตรา ๔ (๑) ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับในภายหลังที่บัญญัติว่าการกระทำยังเป็นความผิดประกอบป.พ.พ.มาตรา ๖๕๔ ย่อมแสดงว่าโจทก์มีเจตนามุ่งต่อผลประโยชน์อันเกิดจากการกระทำที่ผิดกฎหมายของตนด้วย ถือได้ว่าเป็นการกระทำโดยไม่สุจริต โจทก์มิใช่ผู้เสียหายโดยชอบด้วยกฎหมาย ตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๒ (๔) โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องขอให้ลงโทษจำเลย ตาม ป.อ.มาตรา ๓๔๑

31

ฎ.๒๕๔๔/๒๕๖๔ ในคดีส่วนอาญา ศาลชั้นต้นวินิจฉัยว่าผู้เสียหายมีส่วนประมาท โดยขับรถจักรยานยนต์ด้วยความเร็วสูงในขณะที่ฝนตกหนักท้องฟ้ามีมืด และถนนลื่น ทำให้ไม่อาจหยุดรถหรือสามารถหักเลี้ยวหลบรถกระบะของจำเลยได้ทันเป็นเหตุให้รถเกิดการชนกันด้วย จึงมิใช่ผู้เสียหายโดยนิตินัย บิดาของผู้เสียหายย่อมไม่มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย ตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๕ (๒) ให้ยกคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ของบิดาผู้เสียหาย ซึ่งโจทก์ร่วมมิได้อุทธรณ์โต้แย้งคำพิพากษาศาลชั้นต้น คำพิพากษาศาลชั้นต้นที่ให้ยกคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ของบิดาผู้เสียหายเป็นอันยุติไปแล้ว ดังนี้ โจทก์ร่วมไม่มีอำนาจเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการและไม่ได้เป็นคู่ความในคดีส่วนอาญา ตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๓๐ และมาตรา ๒ (๑๕) ไม่มีสิทธิฎีกาคัดค้านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๑

การยื่นคำร้องขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๔๔/๑ เป็นการใช้สิทธิยื่นคำร้องในคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ มิใช่เป็นคดีที่โจทก์ร่วมฟ้องเองโดยตรง ต้องถือว่าคำพิพากษาในส่วนที่โจทก์ร่วมเรียกค่าสินไหมทดแทนเป็นส่วนหนึ่งของคำพิพากษาในคดีส่วนอาญา ทั้งการพิพากษาคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา ศาลจำต้องถือข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในคำพิพากษาคดีส่วนอาญา ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๔๖ สิทธิในการอุทธรณ์ฎีกาเกี่ยวกับค่าสินไหมทดแทนในคดีส่วนแพ่ง ต้องถือคดีส่วนอาญาเป็นหลัก

32

หากคดีส่วนอายุเข้ามาสู่การพิจารณาของศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา คดีส่วนแพ่งก็ไม่ต้องห้ามอุทธรณ์หรือฎีกา แต่หากคดีส่วนอายุต้องห้ามอุทธรณ์ฎีกาหรือยุติไปแล้วตามคำพิพากษาศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์ คดีส่วนแพ่งก็ต้องเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งป.วิ.พ. ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๔๐

คดีส่วนอายุ โจทก์และจำเลยไม่ได้ฎีกาและโจทก์ร่วมไม่มีสิทธิฎีกา จึงยุติไปตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๗ สิทธิในการอุทธรณ์ฎีกา คดีส่วนแพ่งของโจทก์ร่วม ซึ่งยื่นคำร้องขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๔๔/๑ ต้องพิจารณาตามบทบัญญัติแห่ง ป.วิ.พ. การที่โจทก์ร่วมยื่นฎีกาคดีส่วนแพ่งโดยไม่ได้อื่นคำร้องขออนุญาตฎีกามาด้วยจึงเป็นการไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติป.วิ.พ. มาตรา ๒๔๔/๑ และมาตรา ๒๔๗ ศาลฎีกาไม่รับวินิจฉัย

ฎ.๓๕๗๘/๒๕๖๔ ป.อ. มาตรา ๓๕๘ บัญญัติถึงความผิดฐานทำให้เสียหายว่า “ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่าหรือทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งทรัพย์ของผู้อื่นหรือผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย ผู้นั้นกระทำความผิดฐานทำให้เสียหาย” เห็นได้ว่า องค์ประกอบความผิดฐานทำให้เสียหายนั้น ต้องกระทำต่อทรัพย์ของผู้อื่นหรือผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย ซึ่งคำว่า “ทรัพย์ของผู้อื่น” นั้น ย่อมหมายความรวมถึงบุคคลที่ได้รับมอบหมายโดยตรงจากเจ้าของทรัพย์ให้เป็นผู้ครอบครองดูแลรักษาทรัพย์นั้น เมื่อรถจักรยานยนต์คันเกิดเหตุเป็นของ ล. และผู้เสียหายยึดมาจากเพื่อนรุ่นน้องมาใช้ โดยไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่า ล. ซึ่งเป็นเจ้าของรถจักรยานยนต์คันเกิดเหตุได้มอบหมายโดยตรงให้ผู้เสียหายเป็นผู้ครอบครองดูแลรักษาจักรยานยนต์คันดังกล่าว โดยอาศัยสิทธิของเจ้าของทรัพย์ได้ ผู้เสียหายจึงไม่ใช่ผู้เสียหายในความผิดฐานร่วมกันทำให้เสียหาย เมื่อ ล. ซึ่งเป็นผู้เสียหายที่แท้จริงไม่ได้แจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีแก่จำเลยที่ ๑ พนักงานสอบสวนย่อมไม่มีอำนาจสอบสวนจำเลยที่ ๑ ในความผิดฐานร่วมกันทำให้เสียหาย การที่พนักงานสอบสวนสอบสวนจำเลยที่ ๑ ในความผิดฐานดังกล่าวจึงเป็นการไม่ชอบด้วยป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๑ วรรคสอง โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้องจำเลยที่ ๑ ในความผิดฐานนี้ และผู้เสียหายไม่มีอำนาจยื่นคำร้องขอให้บังคับจำเลยที่ ๑ รับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในการซ่อมรถจักรยานยนต์คันเกิดเหตุแก่ผู้เสียหายได้

๑.๒ บุคคลผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย ตามป.วิ.อ.มาตรา ๔ มาตรา ๕ และมาตรา ๖

(ก) ป.วิ.อ.มาตรา ๔ ผู้เสียหายเป็นหญิงมีสามี หญิงนั้นมีสิทธิฟ้องคดีได้เองโดยมิต้องได้รับอนุญาตของสามีก่อน
ภายใต้บังคับแห่งมาตรา ๕ (๒) สามีมีสิทธิฟ้องคดีอาญาแทนภริยาได้ ต่อเมื่อได้รับอนุญาตโดยชัดแจ้งจากภริยา

(ข) ป.วิ.อ.มาตรา ๕ บุคคลเหล่านี้จัดการแทนผู้เสียหายได้

(๑) ผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้อนุบาล เฉพาะแต่ในความคิดซึ่งได้กระทำต่อผู้เยาว์ หรือผู้ไร้ความสามารถซึ่งอยู่ในความดูแล

(๒) ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยาเฉพาะแต่ในความคิดอาญา ซึ่งผู้เสียหายถูกทำร้ายถึงตายหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถ
จะจัดการเองได้

(๓) ผู้จัดการหรือผู้แทนอื่น ๆ ของนิติบุคคล เฉพาะความคิดซึ่งกระทำลงแก่นิติบุคคลนั้น

35

(ค) ป.วิ.อ.มาตรา ๖ ผู้เสียหายเป็นผู้เยาว์ไม่มีผู้แทนโดยชอบธรรม หรือเป็นผู้วิกลจริตหรือคนไร้ความสามารถไม่มีผู้อนุบาล หรือ
ซึ่งผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้อนุบาลไม่สามารถจะทำการตามหน้าที่โดยเหตุหนึ่งเหตุใด รวมทั้งมีผลประโยชน์ขัดกันกับผู้เยาว์หรือ
คนไร้ความสามารถนั้น ๆ ญาติของผู้นั้น หรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องกับอาจร้องต่อศาลขอให้ตั้งเขาเป็นผู้แทนเฉพาะคดีได้

เมื่อได้ไต่สวนแล้วให้ศาลตั้งผู้ร้องหรือบุคคลอื่น ซึ่งยินยอมตามที่เห็นสมควรเป็นผู้แทนเฉพาะคดี เมื่อไม่มีบุคคลใดเป็นผู้แทนให้ศาล
ตั้งพนักงานฝ่ายปกครองเป็นผู้แทน

ห้ามมิให้เรียกค่าธรรมเนียมนในเรื่องขอตั้งเป็นผู้แทนเฉพาะคดี

(ก) ป.วิ.อ.มาตรา ๔ ผู้เสียหายเป็นหญิงมีสามี หญิงนั้นมีสิทธิฟ้องคดีได้เองโดยมิต้องได้รับอนุญาตของสามีก่อน

ภายใต้บังคับแห่งมาตรา ๕ (๒) สามีมีสิทธิฟ้องคดีอาญาแทนภริยาได้ ต่อเมื่อได้รับอนุญาตโดยชัดแจ้งจากภริยา

ผู้เสียหาย ตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๔ ต้องเป็นสามีหรือภริยาโดยชอบด้วยกฎหมาย สามีหรือภริยาฟ้องคดีอาญาได้เองโดยไม่ต้องได้รับอนุญาต
จากอีกฝ่าย หากจะฟ้องคดีแทนอีกฝ่ายต้องได้รับอนุญาต โดยชัดแจ้ง และสามีหรือภริยาสามารถมอบอำนาจให้อีกฝ่ายฟ้องคดีได้อยู่แล้ว

36

(ข) ป.วิ.อ.มาตรา ๕ บุคคลเหล่านี้จัดการแทนผู้เสียหายได้

(๑) ผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้อนุบาล เฉพาะแต่ในความคิดซึ่งได้กระทำต่อผู้เยาว์ หรือผู้ไร้ความสามารถซึ่งอยู่ในความดูแล

ฎ.๖๔๗๕/๒๕๓๗ ผู้เสียหายในคดีอาญาซึ่งยังเป็นผู้เยาว์จะขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการ ต้องกระทำโดยผู้แทน ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๓, ๕ และ ๖ การที่ผู้เสียหายซึ่งยังเป็นผู้เยาว์ขอเข้าร่วมเป็นโจทก์โดยลงชื่อแต่งตั้งทนายความด้วยตนเองแต่ล่าช้าเพื่อให้ทนายความดำเนินกระบวนการพิจารณานั้น มิได้เป็นไปตามบทบังคับอันว่าด้วยความสามารถของบุคคลตามกฎหมาย แต่ศาลจะยกคำร้องหรือไม่รับพิจารณาเสียทีเดียวยังไม่ได้ ชอบที่จะสั่งให้แก้ไขความบกพร่องเสียก่อน ตามนัยแห่ง ป.วิ.พ.มาตรา ๕๖ วรรคสี่ ประกอบด้วย ป.วิ.อ.มาตรา ๖ และ ๑๕

ฎ.๖๓๑/๒๕๓๘ ผู้เสียหายเป็นผู้เยาว์ขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการ โดยมีได้ให้ผู้แทนโดยชอบธรรมจัดการแทน ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๕ (๑) นั้น มิได้เป็นไปตามบทบังคับอันว่าด้วยความสามารถของบุคคลตามกฎหมาย แต่เมื่อโจทก์ร่วมมิได้ฎีกาและคดีไม่ทำให้คำวินิจฉัยของศาลฎีกาเกี่ยวกับปัญหาว่าจำเลยกระทำผิดหรือไม่เปลี่ยนแปลงไป จึงไม่จำเป็นต้องสั่งให้แก้ไขให้ถูกต้อง

37

ฎ.๗๒๓๘/๒๕๔๕ ขณะที่โจทก์ร่วมทั้งสองยื่นคำร้องขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการและศาลชั้นต้นมีคำสั่งอนุญาตนั้น โจทก์ร่วมทั้งสองยังมีอายุไม่ครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ หรือบรรลุนิติภาวะโดยการสมรส ตาม ป.พ.พ.มาตรา ๑๕ และมาตรา ๒๐ และผู้เสียหายในคดีอาญาซึ่งยังเป็นผู้เยาว์จะขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการต้องกระทำโดยผู้มีอำนาจจัดการแทน ตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๕ (๑) การที่โจทก์ร่วมทั้งสองซึ่งยังเป็นผู้เยาว์ขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ด้วยตนเอง จึงมิได้เป็นไปตามบทบังคับอันว่าด้วยความสามารถของบุคคลตามกฎหมาย แต่ศาลฎีกาจะยกคำร้องหรือไม่รับพิจารณาเสียทีเดียวยังไม่ได้ ชอบที่ศาลฎีกาจะสั่งให้แก้ไขข้อบกพร่องเสียก่อนตามนัยแห่ง ป.วิ.พ.มาตรา ๕๖ วรรคสอง ประกอบด้วย ป.วิ.อ.มาตรา ๑๕ แต่เมื่อนับอายุของโจทก์ร่วมทั้งสองในขณะที่ยังอยู่ระหว่างพิจารณาของศาลฎีกา โจทก์ร่วมทั้งสองมีอายุเกิน ๒๐ ปี พ้นจากภาวะผู้เยาว์และบรรลุนิติภาวะแล้ว จึงไม่มีความจำเป็นและไม่มีความเหตุที่ศาลฎีกาจะต้องมีคำสั่งให้แก้ไขข้อบกพร่องในเรื่องความสามารถของโจทก์ร่วมทั้งสองอีก

38

ฎ.๕๕๑/๒๕๖๓ โจทก์ร่วมเป็นนายของผู้เสียหายที่ ๒ ซึ่งเป็นผู้เยาว์ มิใช่ผู้แทนโดยชอบธรรมซึ่งเป็นบุคคลที่มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายที่ ๒ ตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๕ (๑) แม้ศาลเยาวชนและครอบครัวมีคำสั่งอนุญาตให้โจทก์ร่วมจดทะเบียนรับผู้เสียหายที่ ๒ เป็นบุตรบุญธรรมก็ตาม แต่เมื่อโจทก์ร่วมมิได้จดทะเบียนรับผู้เสียหายที่ ๒ เป็นบุตรบุญธรรม การรับบุตรบุญธรรมของโจทก์ร่วมยังไม่สมบูรณ์และไม่มีผลตามกฎหมาย โจทก์ร่วมจึงไม่ใช่ผู้รับบุตรบุญธรรมตามกฎหมาย ตาม ป.พ.พ.มาตรา ๑๕๕๘/๒๑ และมาตรา ๑๕๕๘/๒๓ และไม่ใช่ผู้แทนโดยชอบธรรม ตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๕ (๑) ไม่มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายที่ ๒ และไม่มีสิทธิขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการ ในความคิดเห็นฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๓๐

(๒) ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยาเฉพาะแต่ในความคิดอาญา ซึ่งผู้เสียหายถูกทำร้ายถึงตายหรือบาดเจ็บไม่สามารถจะจัดการเองได้

ฎ.๑๐๕๖/๒๕๐๓ คู่สมรสที่แต่งงานกันหลังวันประกาศใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ โดยมีได้จดทะเบียนสมรสกันนั้น ไม่ถือว่าเป็นสามีภริยากันโดยชอบด้วยกฎหมาย เมื่อคู่สมรสฝ่ายหนึ่งตายไป คู่สมรสฝ่ายที่ยังมีชีวิตอยู่ ไม่มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้เสียหาย ตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๕ (๒)

ฎ.๕๕๖/๒๕๐๕ (ประชุมใหญ่) คำว่าสืบสันดาน ตามพจนานุกรมหมายความว่า สืบเชื้อสายมาโดยตรง และตาม ป.พ.พ.มาตรา ๑๕๕๖, ๑๕๕๗, ๑๖๒๗ แสดงว่า บุตรบุญธรรมย่อมมีฐานะแตกต่างกับบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรม และผู้รับบุตรบุญธรรมก็มีฐานะต่างกับบุพการีโดยตรงของบุตรบุญธรรมอยู่หลายประการ มาตรา ๑๕๕๖, ๑๖๒๗ เป็นบทบัญญัติพิเศษให้สิทธิบางประการแก่บุตรบุญธรรม ในทางแพ่งเกี่ยวกับสัมพันธ์ทางครอบครัวและมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรมเท่านั้น ต้องใช้โดยเคร่งครัด เฉพาะการตีความถ้อยคำในป.อ.ก็ต้องตีความโดยเคร่งครัด จึงหาชอบที่จะนำบทบัญญัติแห่งป.พ.พ.ดังกล่าวมาใช้ตีความคำว่า ผู้สืบสันดาน ตาม ป.อ.มาตรา ๗๑ วรรคสอง ไม่บุตรบุญธรรมจึงไม่ใช่ผู้สืบสันดานกระทำต่อบุพการี ตาม ป.อ.มาตรา ๗๑ วรรคสอง จึงยอมความไม่ได้

ฎ. ๑๓๘๔/๒๕๑๖ (ประจวบใหญ่) ผู้บุพการี ตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๕ (๒) นั้นหมายถึง ผู้บุพการีตามความเป็นจริง โจทก์กับนางล้น แต่งงานกัน โดยไม่ได้จดทะเบียนสมรสกันตามกฎหมายผู้ตายอายุ ๑๗ ปียังเป็นผู้เยาว์ เป็นบุตรอยู่เรือนเดียวกันและอยู่ในความปกครองของ โจทก์กับนางล้น โจทก์เป็นผู้ไปแจ้งการเกิดว่าผู้ตายเป็นบุตรของตน และเป็นผู้ให้การศึกษาแก่ผู้ตายตลอดมาแต่โจทก์ไม่เคยยื่นคำร้องต่ออำเภอ รับรองผู้ตายว่าเป็นบุตร แม้ผู้ตายจะมีบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของโจทก์ แต่โจทก์ก็เป็นผู้บุพการีของผู้ตายตามความเป็นจริง เมื่อผู้ตาย ถูกจำเลยทำร้ายถึงแก่ความตาย โจทก์ซึ่งเป็นผู้บุพการีตามความเป็นจริงของผู้ตายย่อมมีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้ตายได้

ฎ. ๒๖๖๔/๒๕๒๗ โจทก์เป็นบุตรของผู้ตายตามความเป็นจริง แม้จะไม่ใช้บุตรที่ชอบด้วยกฎหมาย แต่ก็ถือว่าเป็นผู้สืบสันดาน ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๕ (๒) โจทก์จึงมีอำนาจฟ้อง

ฎ. ๕๑๒๖/๒๕๔๘ ตามหลักฐานบันทึกการรับเงินที่จำเลยได้ชดใช้ให้แก่ฝ่ายผู้เสียหายทั้งสิ้นปรากฏว่า ในส่วนของผู้เสียหายที่ ๑ และที่ ๒ มีการลงชื่อโดยภริยาของผู้เสียหายที่ ๑ และที่ ๒ แม้จะเป็นภริยาโดยชอบด้วยกฎหมาย แต่ก็ไม่ใช่บุคคลผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย ตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๔, ๕ และ ๖ จึงไม่มีอำนาจยอมความแทนผู้เสียหายที่ ๑ และที่ ๒ ได้ ตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๓ (๕) บันทึกดังกล่าวไม่มีผล ทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องในความคิดฐานข้อเท็จจริงกระทำต่อผู้เสียหายที่ ๑ และที่ ๒ ระบุไป ลงมีผลเพียงให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้อง ของโจทก์ระบุไปเฉพาะแต่ความผิดข้อหาข้อเท็จจริงกระทำต่อผู้เสียหายที่ ๑ และที่ ๔ เท่านั้น

ฎ. ๒๒๓๖-๒๒๓๗/๒๕๕๐ ความผิดฐานปลอมเอกสารและฐานใช้เอกสารปลอม เป็นความผิดต่อผู้ที่ได้รับความเสียหายโดยตรงจากการกระทำของจำเลยที่ปลอมและใช้เอกสารปลอมตามฟ้อง แม้จำเลยจะปลอมหนังสือของผู้ตายส่งไปถึงนายแพทย์อำนวยการ โรงพยาบาล บ. ว่าผู้ตายขอลาการปฏิบัติงานแล้วลงชื่อปลอมของผู้ตายในหนังสือดังกล่าว และจำเลยได้ปลอมจดหมายของผู้ตายส่งไปถึงนาย ช. กับนางสาว ก. บุตรชายและบุตรสาวของผู้ตายว่า ผู้ตายต้องไปฝึกสมาธิ เพื่อให้ผู้หนึ่งผู้ใดหลงเชื่อว่าเอกสารปลอมนั้นผู้ตายได้ทำขึ้นจริง ทั้งนี้โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นก็ตาม ในกรณีนี้โจทก์ที่ ๑ ซึ่งเป็นบิดาผู้ตายก็ยังไม่ได้ว่าเป็นบุคคลผู้ได้รับความเสียหาย เนื่องจากการกระทำดังกล่าว ตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๒ (๔) ทั้งความผิดดังกล่าวได้เกิดขึ้นภายหลังจากผู้ตายได้ถึงแก่ความตายไปแล้ว ผู้ตายไม่อาจเป็นผู้เสียหายในความคิดดังกล่าวได้ จึงไม่ใช่กรณีที่โจทก์ที่ ๑ ซึ่งเป็นบุพการีของผู้ตายจะจัดการแทนผู้ตายได้ ตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๕ (๒)

ฎ.๘๕๙/๒๕๕๐ พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องจำเลยทั้งสองว่า ร่วมกับพวกบุกรุกเข้าไปในบ้านพักของโจทก์ร่วมแล้วทำร้ายผู้เสียหายที่ ๒ ได้รับอันตรายสาหัส โจทก์ร่วมและในฐานะมารดาของผู้เสียหายที่ ๒ ยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ โดยได้ความว่า ผู้เสียหายที่ ๒ ถึงแก่ความตายด้วยการผูกคอตาย ไม่ได้ตายเพราะถูกจำเลยทั้งสองกับพวกทำร้ายตามฟ้อง ซึ่งตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๕ (๒) ผู้บุกรุกจะจัดการแทนผู้เสียหายได้เฉพาะแต่ในความคิดอาญาซึ่งผู้เสียหายถูกทำร้ายถึงตายหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจะจัดการเองได้ ดังนั้น โจทก์ร่วมจึงไม่มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายที่ ๒ ในการเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการในคดีฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัส โจทก์ร่วมเข้าร่วมเป็นโจทก์ได้เฉพาะความคิดฐานบุกรุกที่โจทก์ร่วมเป็นผู้เสียหายเท่านั้น

ฎ.๓๐๖๓/๒๕๕๒ ผู้บุกรุกมีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาหรือเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการได้เฉพาะแต่ในความคิดอาญาซึ่งผู้เสียหายถูกทำร้ายถึงตายหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจัดการเองได้ ตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๓ (๒) ประกอบมาตรา ๕ (๒) แต่คดีที่เป็นความผิดต่อเจ้าพนักงานในการยุติธรรมและความผิดเกี่ยวกับเอกสาร ซึ่งผู้เสียหายถึงแก่ความตายด้วยโรคประจำตัวของผู้เสียหายเอง ไม่ต้องด้วยบทบัญญัติดังกล่าว

ฎ.๒๖/๒๕๕๓ พนักงานอัยการโจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลย ตาม ป.อ.มาตรา ๒๕๗ โดยคำฟ้องของโจทก์ซึ่งโจทก์ร่วมทั้งสองขอถือเอาเป็นคำฟ้องด้วยบรรยายแต่เพียงว่า จำเลยทำร้ายร่างกายผู้เสียหายโดยใช้มีดจับแขนของผู้เสียหาย แล้วเหวี่ยงอย่างแรงจนเป็นเหตุให้ผู้เสียหายล้มลงก้นกระแทกพื้นรับอันตรายสาหัสต้องป่วยเจ็บด้วยอาการทุกเขวทนาและจนประกอบกรณีกิจตามปกติไม่ได้เกินกว่าสี่สิบวัน ซึ่งตามผลการตรวจชันสูตรบาดแผลของแพทย์ผู้เสียหาย ได้รับบาดเจ็บกล้ามเนื้อและเส้นเอ็นบริเวณสะโพกขวาซ้ายและอวัยวะอย่างรุนแรง ใช้เวลารักษา ๖ ถึง ๘ สัปดาห์ ไม่ได้ความว่าผู้เสียหายถูกทำร้ายถึงตายหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจะจัดการเองได้ แม้โจทก์ร่วมทั้งสองจะยื่นคำร้องอ้างว่าการทำร้ายของจำเลยทำให้ผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บที่ศีรษะบริเวณท้ายทอยต้องเข้ารักษาพยาบาลผ่าตัดเอาก้อนเลือดที่บริเวณท้ายทอยออกและรักษาตัวจนถึงแก่ความตาย โดยโจทก์ไม่คัดค้านการขอเข้าเป็นโจทก์ร่วม แต่ผู้เสียหายถึงแก่ความตายหลังเกิดเหตุนานเกือบ ๕ เดือน และบาดแผลที่เป็นสาเหตุให้ผู้เสียหายถึงแก่ความตายมิใช่บาดแผลที่ผู้เสียหายถูกจำเลยทำร้ายตามฟ้อง ทั้งโจทก์มิได้ยืนยันแน่นอนว่าบาดแผลที่ทำให้ผู้เสียหายถึงแก่ความตายเกิดจากการกระทำของจำเลย ดังนี้ โจทก์ร่วมทั้งสองซึ่งเป็นผู้บุกรุกของผู้เสียหาย จึงไม่มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายโดยเข้าเป็นโจทก์ร่วมได้ ตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๕ (๒) โจทก์ร่วมทั้งสองจึงไม่มีสิทธิอุทธรณ์ว่าจำเลยกระทำความผิดตามฟ้อง

ฎ.๕๓๗/๒๕๕๔ โจทก์บรรยายฟ้องว่า จำเลยและผู้ตายต่างขับรถมาด้วยความประมาท ตามคำฟ้องของโจทก์ถือว่าผู้ตายมิใช่ผู้เสียหาย โดยนิตินัย ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒ (๔) ส. โจทก์ร่วมซึ่งเป็นภรรยาของผู้ตาย จึงไม่มีอำนาจเข้ามาจัดการแทนผู้ตาย ตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๕ (๒) และไม่มีสิทธิขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการซึ่งเป็นโจทก์เดิมได้ การที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งอนุญาตให้ ส. เข้าร่วมเป็นโจทก์ จึงไม่ชอบ ปัญหาเรื่องนี้แม้ไม่มีคู่ความฝ่ายใดกล่าวอ้าง แต่เป็นปัญหาที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย ศาลฎีกามีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยได้ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๕ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๒๒๕

ฎ.๒๐๐/๒๕๕๕ จำเลยกระทำโดยประมาทปราศจากความระมัดระวังซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจะต้องใช้ความระมัดระวังได้ แต่หาได้ใช้เพียงพอไม่ โดยเมื่อจำเลยเห็นว่าถนนมีสภาพชำรุดและแคบ เมื่อมีรถสวนทางมา จำเลยควรลดความเร็วและขับรถในทางเดินรถของตน แต่จำเลยหาได้กระทำไม่ จำเลยจึงมีความผิดฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย อย่างไรก็ตาม การที่ผู้ตายไม่ปฏิบัติตาม พ.ร.บ.จราจรทางบกฯ มาตรา ๓๕ วรรคสอง ที่กำหนดให้รถจักรยานยนต์ต้องเดินช่องซ้ายสุด ซึ่งหากผู้ตายปฏิบัติตามกฎจราจรก็อาจทำให้ไม่เกิดเหตุรถชนกันก็ว่าได้ผู้ตายมีส่วนกระทำผิดอยู่ด้วย ผู้ตายจึงมิใช่ผู้เสียหายโดยนิตินัย โจทก์ไม่มีอำนาจจัดการแทนผู้ตายและไม่มีอำนาจฟ้อง ตามป.วิ.อ.มาตรา ๒ (๔) มาตรา ๓ (๒) และมาตรา ๕ (๒)

ฎ.๑๓๓๕/๒๕๕๗ ผู้เสียหายถูกคนร้ายทำร้ายร่างกายจนเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัส ไม่รู้สึกตัวและไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ จึงเป็นกรณีผู้เสียหายถูกทำร้ายถึงบาดเจ็บจนไม่สามารถจะจัดการเองได้ ถ้าผู้เสียหายจะเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการต้องกระทำโดยผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยาของผู้เสียหาย ตามป.วิ.อ. มาตรา ๓ (๒) ประกอบมาตรา ๕ (๒) การที่ผู้เสียหายยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ด้วยตนเองโดยมีการพิมพ์ลายนิ้วหัวแม่มือในใบแต่งตั้งทนายความ แม้จะมีพยานลงลายมือชื่อรับรอง ๒ คน ก็ถือว่าผู้เสียหายพิมพ์ลายนิ้วหัวแม่มือด้วยตนเอง เนื่องจากผู้เสียหายไม่รู้สึกตัวและไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ที่ศาลชั้นต้นอนุญาตให้ผู้เสียหายเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการ จึงมิได้เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว เป็นการไม่ถูกต้อง ยังถือไม่ได้ว่าผู้เสียหายเป็นโจทก์ร่วม จึงไม่มีสิทธิฎีกา และแม้กรณีเช่นนั้นสามารถที่จะแก้ไขความบกพร่องได้ แต่คดีล่วงเลยมานานมากแล้ว ทั้งการพิจารณาคดีก่อนหน้านั้นของโจทก์ร่วมมิได้เสียไป ประกอบกับพนักงานอัยการก็ว่าคดีต่าง โจทก์ร่วมอยู่แล้ว จึงเห็นควรไม่ยื่นสำนวนไปให้ศาลชั้นต้นดำเนินการสั่งผู้เสียหายแก้ไขข้อบกพร่องในการขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการให้บริบูรณ์ใหม่เสียก่อน และสมควรพิจารณาคดีต่อไป

ฎ.๓๕๖/๒๕๕๕ คำร้องขอให้บังคับจำเลยทั้งหกร่วมกันชดใช้ค่าสินไหมทดแทนของโจทก์ร่วมซึ่งถือว่าเป็นคำฟ้อง ตาม ป.วิ.พ. บรรยายว่า ก่อนตายผู้ตายอยู่กินสามีกษัตริย์กับ ส. ซึ่งเลิกร้างกันก่อนผู้ตายถึงแก่ความตาย มีบุตรด้วยกัน ๒ คน คือเด็กชาย น. อายุ ๕ ปี และเด็กชาย ก. อายุ ๕ ปี ก่อนตายผู้ตายมีหน้าที่ในฐานะบิดาเลี้ยงดูแลตลอดจนสงเคราะห์ให้การศึกษาแก่บุตรทั้งสอง การร่วมกันทำละเมิดของจำเลยทั้งหกเป็นเหตุให้บุตรทั้งสองของผู้ตายต้องขาดไร้อุปการะ ทำให้โจทก์ร่วมต้องรับภาระหน้าที่เลี้ยงดูผู้เยาว์ทั้งสองแทนผู้ตายต่อไปโจทก์ร่วมขอคิดค่าขาดไร้อุปการะเป็นเงินจำนวน ๕๐๐,๐๐๐ บาท ดังนี้ พอเข้าใจได้ว่า เด็กชาย น. และเด็กชาย ก. บุตรผู้ตายประสงค์จะขอเรียกค่าสินไหมทดแทนเป็นค่าขาดไร้อุปการะด้วย แต่เด็กชายทั้งสองเป็นผู้เยาว์ไม่อาจยื่นคำร้องขอให้บังคับจำเลยทั้งหกร่วมกันชดใช้ค่าสินไหมทดแทนด้วยตนเองได้ต้องให้ผู้แทนโดยชอบธรรมเป็นผู้ยื่นคำร้องแทน เมื่อโจทก์ร่วมเป็นเพียงบิดาของผู้ตาย ไม่ใช่ผู้แทนโดยชอบธรรมของเด็กชายทั้งสอง จึงไม่มีสิทธิเรียกค่าขาดไร้อุปการะแทนเด็กชายทั้งสองบุตรผู้ตายได้

ฎ.๑๐๙๑๕/๒๕๕๘ โจทก์กล่าวหาว่าจำเลยทั้งห้ากับพวกร่วมกันปล้นทรัพย์ของ ส. ไปและร่วมกันใช้กำลังประทุษร้าย ผลักและอุกกระชาก ส. เข้าไปในรถยนต์ของจำเลยทั้งห้ากับพวก อันเป็นการข่มขืนใจ ส. ให้ต้องจำยอมเข้าไปในรถยนต์ของจำเลยทั้งห้ากับพวกด้วยการทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกายหรือเสรีภาพ และขณะนี้ไม่ทราบว่ามี ส. ยังมีชีวิตอยู่หรือไม่ แม้คำบรรยายฟ้องจะแสดงว่าจำเลยทั้งห้ากับพวกร่วมกันใช้กำลังทำร้าย ส. แต่เมื่อโจทก์มิได้ฟ้องยืนยันว่า ส. เสียชีวิตแล้ว กรณีจึงไม่อาจถือได้ว่า ส. ถูกทำร้ายถึงตายตามความหมายของกฎหมาย แม้ต่อมาศาลแพ่งกรุงเทพใต้มีคำสั่งว่า ส. เป็นคนสาบสูญซึ่งถือว่าถึงแก่ความตาย ตาม ป.พ.พ.มาตรา ๖๒ ก็ตามแต่ก็เป็นกรณคดีโดยผลของกฎหมาย มิใช่เป็นกรณีถูกทำร้ายถึงตายตามความเป็นจริง

ขณะที่ภริยาและผู้สืบสันดานของ ส. ยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ในปี ๒๕๔๗ และปี ๒๕๔๘ ข้อเท็จจริงไม่ปรากฏว่า ส. ถูกทำร้ายถึงตายหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจะจัดการเองได้ ประกอบกับโจทก์แถลงยอมรับต่อศาลชั้นต้นตามรายงานกระบวนการพิจารณาว่า อ. ภริยาของ ส. ไม่ใช่ผู้เสียหายที่จะขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ได้ ดังนี้ ที่ศาลอุทธรณ์พิพากษายกคำขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ของ อ. โจทก์ร่วมที่ ๑ และบุตรของ ส. โจทก์ร่วมที่ ๒ ถึงที่ ๕ จึงเป็นไปโดยถูกต้องและชอบด้วยหลักเกณฑ์ ตามที่บัญญัติไว้ในป.วิ.อ.มาตรา ๕ (๒) แล้ว

ฎ.๑๔๔๘/๒๕๖๓ หลังจากจำเลยที่ ๑ ถูกผู้ตายตีปล้ำลงแล้ว จำเลยที่ ๑ ลุกขึ้นเข้าไปดึงผู้ตายออกจากกรดแล้วร่วมกับจำเลยที่ ๓ และที่ ๔ ทำร้ายผู้ตายโดยไม่ปรากฏว่ามีภยันตรายซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมายจากผู้ตายอีก ที่จำเลยที่ ๑ อ้างว่า ผู้ตายจะถอยรถมาทับก็ปรากฏว่ามีรถยนต์จอดขวางอยู่ ผู้ตายไม่สามารถถอยรถมาทับจำเลยที่ ๑ ได้ จึงไม่มีภยันตรายที่ใกล้จะถึงอีกต่อไป ดังนี้ จำเลยที่ ๑ ทำร้ายผู้ตายไม่เป็นการป้องกัน โดยชอบด้วยกฎหมาย

อ. ภริยาจำเลยที่ ๑ มีความสัมพันธ์ทางชู้สาวกับผู้ตายแต่ในวันเกิดเหตุจำเลยที่ ๑ โทรศัพท์ไปที่ร้านที่ อ. ทำงานอยู่ที่กรุงเทพมหานครเปอร็ทรบว่า อ. ไม่อยู่ มีรถตู้ของผู้ตายมารับไป จำเลยที่ ๑ แจ้งให้จำเลยที่ ๒ ทราบ และขับรถยนต์ออกไปติดตามผู้ตายและอ. พบผู้ตายและอ. อยู่ในรถตู้คันเดียวกันและอ. นั่งอยู่ที่นั่งคู่กับผู้ตายซึ่งเป็นคนขับ โดยบุคคลทั้งสองมิได้มีการกระทำใดๆ ในเชิงชู้สาว ทั้งเป็นการไปพบในที่สาธารณะมิใช่ในที่ลับตาคน การกระทำของผู้ตายยังฟังไม่ได้ว่าเป็นการข่มเหงจำเลยที่ ๑ อย่างร้ายแรงด้วยเหตุอันไม่เป็นธรรม จำเลยที่ ๑ ไม่อาจอ้างบันดาลโทสะได้

จำเลยที่ ๑ กับพวกนำตัวผู้ตายขึ้นรถยนต์โดยที่ผู้ตายไม่ได้ยินยอมและไม่อยู่ในสภาพที่จะขัดขืนได้เพราะถูกจำเลยที่ ๑ กับพวกทำร้ายจนผู้ตายหมดสติระหว่างเดินทาง และมีการใช้น้ำราดผู้ตายเพื่อให้ฟื้น ทั้งจำเลยที่ ๑ และ ๔ นั่งประกบผู้ตายทำให้ไม่สามารถขัดขืนได้

49

จนถึงบ้านจำเลยที่ ๒ การกระทำของจำเลยที่ ๑ กับพวกเป็นการหน่วงเหนี่ยวกักขังผู้ตายให้ปราศจากเสรีภาพในร่างกาย ต่อมาผู้ตายถึงแก่ความตายอันเกี่ยวเนื่องมาจากถูกทำร้ายและการหน่วงเหนี่ยวกักขังโดยไม่ส่งผู้ตายไปรักษาที่โรงพยาบาล จึงเป็นผลโดยตรงอันเกิดมาจากการหน่วงเหนี่ยวกักขังของจำเลยที่ ๑ กับพวก จำเลยที่ ๑ มีความคิดฐานร่วมกันหน่วงเหนี่ยวกักขังผู้อื่นให้ปราศจากเสรีภาพในร่างกายจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ตาม ป.อ.มาตรา ๓๑๐ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๘๓

จำเลยที่ ๑ ร่วมกับพวกทำร้ายผู้ตายจนเป็นเหตุให้ถึงแก่ความตาย โดยผู้ตายไม่ได้มีส่วนในการก่อเหตุทะเลาะวิวาทกับจำเลยที่ ๑ ดังนี้ ผู้ตายเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย บิดาของผู้ตายมีสิทธิขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๕ (๒) เมื่อคดีส่วนอาญาฟังได้ว่า จำเลยที่ ๑ ทำร้ายผู้ตายจนเป็นเหตุให้ถึงแก่ความตาย จึงเป็นการกระทำละเมิด จำเลยที่ ๑ ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่โจทก์ร่วม

โจทก์ร่วมเป็นบิดาโดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ตาย เป็นทายาทของผู้ตาย เมื่อผู้ตายถูกจำเลยที่ ๑ ทำร้ายจนถึงแก่ความตาย โจทก์ร่วมมีสิทธิเรียกร้องค่าปลงศพได้

50

(๓) ผู้จัดการหรือผู้แทนอื่น ๆ ของนิติบุคคล เฉพาะความคิดซึ่งกระทำลงแก่นิติบุคคลนั้น

ฎ.๖๓๒๘-๖๓๓๐/๒๕๓๑ จำเลยที่ ๑ เป็นลูกจ้างของบริษัทตำแหน่งผู้จัดการฝ่ายขายมีหน้าที่จำหน่ายสินค้าและเก็บรวบรวมเงินค่าสินค้าจากลูกค้าส่งให้บริษัท ตำแหน่งหน้าที่ของจำเลยที่ ๑ จึงเป็นเพียงตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากผู้มีอำนาจของบริษัทให้กระทำการได้เพียงเท่าที่ได้รับมอบหมายเท่านั้น หากมีอำนาจกระทำการอื่นใดนอกเหนือจากนี้ไม่ จำเลยที่ ๑ จึงมิใช่ผู้จัดการหรือผู้แทนของนิติบุคคล ตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๕ (๓) การที่จำเลยที่ ๑ โดยลำพังหรือร่วมกับจำเลยที่ ๒ ยักยอกทรัพย์สินของบริษัท บริษัทย่อมเป็นผู้เสียหาย โจทก์ซึ่งเป็นเพียงผู้ถือหุ้นของบริษัทจึงมิใช่ผู้เสียหายตามความในมาตรา ๒ (๕) อันจะมีอำนาจฟ้องคดีอาญาได้ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๘ (๒)

ฎ.๑๓๕๒/๒๕๔๔ จำเลยทำเอกสารเท็จยื่นขอเบิกเงินค่ารักษาพยาบาลจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายการเงินของมณฑลทหารบกที่ ๓๑ แม้ค่ารักษาพยาบาลดังกล่าวอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของมณฑลทหารบกที่ ๓๑ แต่มณฑลทหารบกที่ ๓๑ เป็นเพียงหน่วยงานของกองทัพบกสังกัดกระทรวงกลาโหม ซึ่งตามพ.ร.บ.จัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๐๓ มาตรา ๑๗ กำหนดให้กองทัพบกเป็นนิติบุคคล มณฑลทหารบกที่ ๓๑ ไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคลจึงมิใช่ผู้เสียหายหรือถือว่าเป็นผู้แทนอื่น ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๕ (๓) การที่พลตรี ศ. ผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ ๓๑ มอบอำนาจให้พันโท ป. มาร้องทุกข์ ให้ดำเนินคดีแก่จำเลยฐานฉ้อโกงซึ่งเป็นความคิดต่อส่วนตัว แทนกองทัพบก จึงถือว่าไม่มีการร้องทุกข์ พนักงานสอบสวนจึงไม่มีอำนาจสอบสวน

51

ฎ.๗๔๒๘/๒๕๕๐ ปัญหาเรื่องผู้เสียหายร้องทุกข์โดยชอบหรือไม่ เป็นเรื่องอำนาจฟ้องซึ่งเป็นข้อกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย ศาลอุทธรณ์ย่อมมีอำนาจหยิบยกขึ้นมาวินิจฉัยเองได้ ตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๑๕๕ วรรคสอง ประกอบ พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงฯ มาตรา ๔ ในบันทึกคำให้การของผู้ร้องทุกข์ ซึ่งเป็นคำร้องทุกข์มีข้อความระบุอย่างชัดเจนว่า พ. ร้องทุกข์ดำเนินคดีแก่จำเลยในฐานะหุ้นส่วนผู้จัดการของผู้เสียหาย มิใช่ในฐานะส่วนตัว การร้องทุกข์แทนผู้เสียหายซึ่งเป็นนิติบุคคลจะต้องทำให้อีกคู่ต้องตามข้อบังคับของผู้เสียหายที่ได้จดทะเบียนไว้ ตามหนังสือรับรองการจดทะเบียนนิติบุคคลของผู้เสียหายระบุว่า พ. เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการแต่เพียงผู้เดียวและไม่มีข้อจำกัดอำนาจหุ้นส่วนผู้จัดการว่าหากจะกระทำแทนผู้เสียหายจะต้องใช้ตราสำคัญของผู้เสียหายประทับด้วย ดังนั้น พ. จึงมีอำนาจดำเนินการหรือร้องทุกข์แทนผู้เสียหายได้ โดยไม่จำเป็นต้องใช้ตราสำคัญของผู้เสียหายประทับลงในช่องลายมือชื่อผู้กล่าวหาในบันทึกคำให้การของผู้ร้องทุกข์ด้วย ถือได้ว่า พ. ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนแทนผู้เสียหาย โดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว พนักงานสอบสวนย่อมมีอำนาจสอบสวน และพนักงานอัยการ โจทก์จึงมีอำนาจฟ้องคดีนี้

52

ญ.๔๘๑๒/๒๕๕๕ อ. ได้รับเลือกตั้งเข้าเป็นคณะกรรมการของโจทก์ร่วมโดยเป็นเลขานุการ เมื่อ อ. นำผลการตรวจสอบเข้าที่ประชุมโจทก์ร่วมมีมติมอบอำนาจให้ อ. เป็นผู้ดำเนินการร้องทุกข์ดำเนินคดีแก่จำเลยจนกว่าคดีจะถึงที่สุด อ. ไปร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีแก่จำเลย และให้รายละเอียดต่อพนักงานสอบสวนตามข้อเท็จจริงที่ตรวจสอบมา ดังนี้ อ. ย่อมมีอำนาจดำเนินการร้องทุกข์แทนโจทก์ร่วมแล้ว ตั้งแต่วันที่ที่ประชุมโจทก์ร่วมมีมติให้ อ. เป็นผู้ดำเนินการมอบอำนาจให้บุคคลใดๆ ไปร้องทุกข์นั้น กฎหมายหาได้บังคับว่าต้องทำเป็นหนังสือหรือไม่ เมื่อข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่าผู้เสียหายได้มอบหมายให้ อ. ไปร้องทุกข์เพื่อดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดคดีนี้จริง อ. ย่อมมีฐานะเป็นผู้แทนอื่นๆ ของโจทก์ร่วมที่จัดการแทนโจทก์ร่วมได้ ตามนัยป.วิ.อ.มาตรา ๕ (๓) การร้องทุกข์สามารถกระทำได้ด้วยวาจาให้พนักงานสอบสวนบันทึกไว้ เมื่อเป็นการกระทำในขอบอำนาจ แม้หนังสือมอบอำนาจลงวันที่ภายหลัง ก็ไม่ทำให้ อ. ซึ่งมีอำนาจร้องทุกข์แทนโจทก์ร่วมได้อยู่แล้ว กลายเป็นผู้ที่ไม่มีอำนาจร้องทุกข์แทนโจทก์ร่วมไปได้แต่อย่างใด การร้องทุกข์จึงชอบด้วยกฎหมายแล้ว ตามมาตรา ๑๒๓ วรรคสอง พนักงานสอบสวนและโจทก์จึงมีอำนาจสอบสวนและฟ้องคดีนี้

ญ.๑๑๓๒๒/๒๕๕๗ ในการพิจารณาคดีของศาลในคดีอาญาว่ามีการกระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่ ต้องเป็นไปตามคำบรรยายฟ้องที่บรรยายถึงการกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยกระทำความผิด บทกฎหมายที่บัญญัติว่าการกระทำนั้นเป็นความผิด และบทกฎหมายที่โจทก์ประสงค์ขอให้ลงโทษ คดีนี้โจทก์บรรยายฟ้องว่าจำเลยทั้งสองร่วมกันกระทำความผิด ตาม ป.อ.มาตรา ๓๔๑ ซึ่งตามมาตรา ๓๔๘ บัญญัติให้เป็นความผิดอันยอมความได้หรือความผิดต่อส่วนตัว โจทก์จึงไม่อาจฎีกาว่าทรัพย์สินที่สูญเสียไปจากการกระทำความผิดเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน จึงไม่มีความผิดอันยอมความได้ เพื่อให้ผิดแผกไปจากฟ้องได้ โจทก์ร่วมเป็นเพียงกรรมการตรวจรับงานจ้างของเทศบาลนครลำปาง ผู้เสียหายที่ ๑ ซึ่งมีโช้ผู้แทนของนิติบุคคลผู้เสียหายที่ ๑ ย่อมไม่มีอำนาจร้องทุกข์แทนผู้เสียหายที่ ๑ การที่นายกเทศมนตรีนครลำปางผู้แทนนิติบุคคลผู้เสียหายที่ ๑ ไม่แจ้งความร้องทุกข์เพราะมีส่วนร่วมกระทำผิดกับจำเลยทั้งสองนั้น มิใช่เหตุที่จะยกขึ้นอ้างเพื่อยกเว้นบทบัญญัติในเรื่องผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายได้ หากการไม่ร้องทุกข์ของนายกเทศมนตรีนครลำปางก่อให้เกิดความเสียหาย หรือผู้แทนนิติบุคคลผู้เสียหายที่ ๑ มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดอย่างใด ก็ชอบที่จะดำเนินคดีจากการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ของผู้แทนนิติบุคคลเป็นอีกส่วนหนึ่ง ดังนี้ เมื่อนายกเทศมนตรีนครลำปางผู้แทนผู้เสียหายที่ ๑ มิได้ร้องทุกข์ ดังนี้ก็ต้องถือว่าไม่มีการสอบสวนโดยชอบด้วยกฎหมายและต้องห้ามมิให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีนี้ต่อศาล

ฎ.๕๔๔/๒๕๖๓ ความคิดอาญาซึ่งกระทำต่อนิติบุคคล ผู้จัดการหรือผู้แทนอื่น ๆ ของนิติบุคคลมีอำนาจเป็น โจทก์หรือเข้าร่วมเป็น โจทก์กับ พนักงานอัยการได้ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๓ และมาตรา ๕ สำหรับ โจทก์ซึ่งมีฐานะเป็นนิติบุคคล ตาม พ.ร.บ. สหกรณ์ พ.ศ.๒๕๔๒ มาตรา ๕๑ บัญญัติให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์เป็นผู้ดำเนินกิจการและเป็นผู้แทนสหกรณ์ในกิจการอันเกี่ยวกับบุคคลภายนอก เพื่อการนี้ คณะกรรมการดำเนินการดำเนินการสหกรณ์จะมอบหมายให้กรรมการคนหนึ่งหรือหลายคนหรือผู้จัดการทำการแทนก็ได้ ประกอบกับข้อบังคับของ โจทก์ ระบุให้คณะกรรมการดำเนินการของ โจทก์มีอำนาจหน้าที่ให้ฟ้อง ต่อสู้ หรือดำเนินคดีเกี่ยวกับกิจการของสหกรณ์... ดังนั้น คณะกรรมการ ดำเนินการของโจทก์จึงเป็นผู้แทนโจทก์ที่มีอำนาจฟ้องคดีด้วยตนเองหรือมอบหมายให้ผู้อื่นฟ้องคดีก็ได้ การกระทำในนามของ โจทก์ ต้องปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของ โจทก์ซึ่งระบุว่า การลงลายมือชื่อแทนสหกรณ์ตามความในวรรคแรกต้องประทับตราของสหกรณ์ด้วย เมื่อข้อเท็จจริงตามหนังสือมอบอำนาจให้ฟ้องคดีของ โจทก์ คงมีแค่คณะกรรมการดำเนินการผู้มีอำนาจลงลายมือชื่อในนามของ โจทก์ลงลายมือ ชื่อ โดยมีได้มีการประทับตราของ โจทก์กำกับไว้เช่นนี้ จึงถือไม่ได้ว่าคณะกรรมการดำเนินการได้กระทำการ โดยชอบในฐานะผู้แทนสหกรณ์ โจทก์ซึ่งเป็นนิติบุคคล มีผลเท่ากับโจทก์มิได้ลงลายมือชื่อในหนังสือมอบอำนาจให้ ช. ฟ้องคดีนี้ได้โดยชอบ ช. จึงไม่มีอำนาจลงลายมือชื่อ ในคำฟ้องแทน โจทก์

(ค) ป.วิ.อ.มาตรา ๖ ผู้เสียหายเป็นผู้เยาว์ ไม่มีผู้แทนโดยชอบธรรม หรือเป็นผู้วิกลจริตหรือคนไร้ความสามารถ ไม่มีผู้อนุบาล หรือ ซึ่งผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้อนุบาล ไม่สามารถจะทำการตามหน้าที่โดยเหตุหนึ่งเหตุใด รวมทั้งมีผลประโยชน์ขัดกันกับผู้เยาว์หรือ คนไร้ความสามารถนั้น ๆ ญาติของผู้นั้น หรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องกับอาจร้องต่อศาลขอให้ตั้งเขาเป็นผู้แทนเฉพาะคดีได้

เมื่อได้ไต่สวนแล้วให้ศาลตั้งผู้ร้องหรือบุคคลอื่น ซึ่งยินยอมตามที่เห็นสมควรเป็นผู้แทนเฉพาะคดี เมื่อไม่มีบุคคลใดเป็นผู้แทนให้ศาล ตั้งพนักงานฝ่ายปกครองเป็นผู้แทน

ห้ามมิให้เรียกค่าธรรมเนียมในเรื่องขอตั้งเป็นผู้แทนเฉพาะคดี

ฎ.๑๖๒๕/๒๕๓๒ การร้องขอตั้งผู้แทนเฉพาะคดีของผู้วิกลจริต ตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๖ นั้น ต้องเป็นกรณีผู้วิกลจริตยังมีชีวิตอยู่ ฉะนั้น การที่ ต. ผู้วิกลจริตถึงแก่กรรมไปก่อนวันนัดไต่สวนคำร้องของตั้งผู้แทนเฉพาะคดีของ โจทก์แล้ว ดังนี้ ไม่อาจตั้ง โจทก์เป็นผู้แทนเฉพาะคดี ของ ต. ได้ ผู้แทนเฉพาะคดีที่ฟ้องแทนผู้เสียหายจะมีอำนาจว่าคดีแทนผู้เสียหายที่ตายลงต่อไปได้ ตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๒๕ นั้นหมายถึง กรณีที่ ศาลได้ตั้งผู้แทนเฉพาะคดีของผู้เสียหายไว้ก่อนแล้วที่ผู้เสียหายตาย หากได้หมายรวมถึงกรณีผู้เสียหายได้ตายไปก่อนที่ศาลจะตั้งผู้แทนเฉพาะคดี ด้วยไม่

ฎ.๓๔๓๒/๒๕๓๖ การร้องขอเป็นผู้แทนเฉพาะคดี ตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๖ จะต้องปรากฏว่า โจทก์มีสภาพบุคคลเป็นผู้วิกลจริต และไม่มีผู้อนุบาล แต่ปรากฏว่าโจทก์ซึ่งผู้ร้องอ้างว่าเป็นผู้วิกลจริตและไม่มีผู้อนุบาลได้ถึงแก่ความตายระหว่างไต่สวนคำร้องขอเป็นผู้แทนเฉพาะคดี สภาพบุคคลของโจทก์จึงสิ้นสุดลงไปแล้วก่อนที่ศาลจะมีคำสั่งตั้งผู้ร้องให้เป็นผู้แทนเฉพาะคดี ผู้ร้องจึงขอให้ตั้งผู้ร้องเป็นผู้แทนเฉพาะคดีของโจทก์ไม่ได้ อนึ่ง แม้ขณะที่โจทก์ถึงแก่ความตายผู้ร้องในฐานะผู้ร้องขอเป็นผู้แทนเฉพาะคดีของโจทก์ได้ยื่นคำฟ้องไว้ก่อนแล้วในนามของโจทก์ แต่ในขณะที่โจทก์ถึงแก่ความตาย ศาลยังไม่ได้ตั้งผู้ร้องเป็นแทนเฉพาะคดีของโจทก์จะถือว่าเป็นกรณีที่โจทก์ยื่นฟ้องแล้วตายลงตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๒๕ ไม่ได้

ฎ. ๒๕๕๘/๒๕๔๑ พ.มีได้เป็นบิดาโดยชอบด้วยกฎหมายของ น.ได้เป็นโจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลย ตาม ป.อ.มาตรา ๒๗๗ แม้ตามคำฟ้องจะระบุว่า น.ผู้เยาว์โดย พ.บิดาผู้ปกครองผู้แทนโดยชอบธรรมเป็นโจทก์ แต่ในชั้นไต่สวนมูลฟ้องปรากฏข้อเท็จจริงว่า น. เป็นบุตรของพ. โจทก์อันเกิดกับ ร. ภรรยาของพ. โจทก์ ซึ่งไม่ได้จดทะเบียนสมรสกันตามกฎหมาย และ ร. หนีออกจากบ้านตั้งแต่ น. ยังเล็กอยู่ พ. โจทก์เป็นผู้ให้ความอุปการะเลี้ยงดู ให้การศึกษา และให้ น. ใช้นามสกุล กรณีเป็นเรื่องมารดาผู้แทนโดยชอบธรรมของ น.ผู้เยาว์ไม่สามารถจะทำการตามหน้าที่ได้ ดังนั้น ญาติของ น.ผู้เยาว์หรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องจึงอาจร้องขอต่อศาลชั้นต้นขอให้ตั้งเป็นผู้แทนเฉพาะคดีได้ดังที่บัญญัติไว้ในป.วิ.อ.มาตรา ๖ การที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้ประทับฟ้องของพ.โจทก์ไว้พิจารณา ถือได้โดยปริยายว่า ศาลชั้นต้นตั้งให้ พ.โจทก์เป็นผู้แทนเฉพาะคดีตามกฎหมาย อีกทั้งยังปรากฏว่าก่อนศาลชั้นต้นพิพากษา ศาลชั้นต้นยังมีคำสั่งตั้ง พ.โจทก์เป็นผู้แทนเฉพาะคดีอีกด้วย เช่นนี้ พ. จึงมีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องจำเลยแทน น. ผู้เยาว์ได้

ฎ.๔๕๓๖/๒๕๖๕ พนักงานอัยการโจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดฐานกระทำความผิด พยายามกระทำเรา และกระทำเรา ผู้เสียหาย ผู้เสียหายเท่านั้นเป็นบุคคลที่ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิด ตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๒ (๔) ผู้คัดค้านซึ่งเป็นมารดา ผู้เสียหายไม่ใช่ผู้เสียหาย แต่ผู้คัดค้านในฐานะผู้แทนโดยชอบธรรมมีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย ตามป.วิ.อ.มาตรา ๕ (๑) และมีสิทธิยื่น คำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการแทนผู้เสียหาย ตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๓ (๒) ในคดีอาญาซึ่งผู้เสียหายเป็นผู้เยาว์ แม้ผู้แทน โดยชอบธรรม มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย แต่หากปรากฏว่าผู้แทนโดยชอบธรรมมีผลประโยชน์ขัดกันกับผู้เสียหาย ญาติของผู้นั้นหรือ ผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องกับอาจร้องต่อศาลขอให้ตั้งเขาเป็นผู้แทนเฉพาะคดีก็ได้ ตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๖ วรรคหนึ่ง ซึ่งการที่ศาลจะตั้งผู้หนึ่งผู้ใด เป็นผู้แทนเฉพาะคดีก็โดยคำนึงถึงประโยชน์เฉพาะตัวของผู้เสียหาย ผู้คัดค้านมารดาผู้เสียหายซึ่งเป็นผู้เยาว์มีผลประโยชน์ขัดกันกับผู้เสียหาย กรณีมีความจำเป็นต้องตั้งผู้แทนเฉพาะคดี ตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๖ คำสั่งของศาลล่างทั้งสองตั้งผู้ร้องซึ่งเป็นบิดาโดยชอบด้วยกฎหมายเป็นผู้แทนเฉพาะคดีถือว่าเป็นผลประโยชน์แก่ตัวผู้เสียหาย และมีผลทำให้ผู้คัดค้านไม่มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย ตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๕ (๑) และไม่มีสิทธิยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการแทนผู้เสียหาย ตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๓ (๒) อีกต่อไป